

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права

Кафедра економіки, підприємства та маркетингу

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему:

**«Система управління якістю продукції підприємства
(на матеріалах ПП «АРЕАЛ»)»**

Виконала: здобувач першого рівня вищої
освіти, групи 401-ЕП

Спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

Кудим Н.О.

Керівник: Валявський С.М.

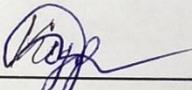
Рецензент: Олександрова О.Г.

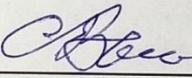
Полтава – 2024 р.

Консультанти:

з кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

20.06.2024 р. Валявський С.М.

Здобувач 20.06.2024 р. Кудим Н.О.

Керівник роботи 20.06.2024 р. Валявський С.М.

Нормоконтроль 20.06.2024 р. Валявський С.М.

Допустити до захисту

Завідувач кафедри 20.06.2024 р. М.Б. Чижевська

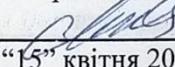
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки управління та права
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу
ступінь вищої освіти «бакалавр»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу

М.Б. Чижевська
"13" квітня 2024 року

З А В Д А Н Н Я **НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА**

Кудим Наталія Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Система управління якістю продукції підприємства (на матеріалах
ПП «Ареал»)

керівник роботи Валявський С.М., к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від "08" грудня 2023 року №1481/1-фа

2. Строк подання здобувачем роботи 18.06.2024 р.

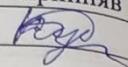
3. Вихідні дані до роботи Законодавство України, навчальна, наукова, довідкова та
методична література, фахові періодичні видання, інформаційні ресурси, установчі
документи підприємства, фінансова, оперативна та статистична звітність
підприємства

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи бакалавра (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. Розділ 1. Теоретико-методичні засади управління
якістю продукції на підприємстві. Розділ 2. Організаційно-методичні
засади ПП «Ареал». Розділ 3. Формування командних показників
управління якістю продукції ПП «Ареал». Висновки та
рекомендації

5. Перелік графічного матеріалу:

Ілюстративний матеріал у кількості 26 аркушів представлений у
Додатку

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
2.4	Валявський С.М.		

7. Дата видачі завдання 15.04.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретична частина	15.04–05.05.2024	
2	Аналітична частина	06.05–26.05.2024	
3	Проектна частина. Виготовлення ілюстративного матеріалу, перевірка на плагіат	27.05–16.06.2024	
4	Рецензування та підготовка до захисту	17.06–23.06.2024	
5	Захист випускної роботи бакалавра	24.06–30.06.2024	

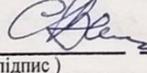
Здобувач

(підпис)

Кудим Н.О.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Валявський С.М.

(прізвище та ініціали)

Примітки:

31. Форму призначено для видачі завдання студенту на виконання дипломного проекту (роботи) і контролю за ходом роботи з кафедри (циклової комісії) і декана факультету (завідувача відділення).
32. Розробляється керівником дипломного проекту (роботи). Видається кафедрою (цикловою комісією).
33. Формат бланка А4 (210 × 297 мм), 2 сторінки.

РЕФЕРАТ

Кудим Н.О. Система управління якістю продукції підприємства (на матеріалах ПП «АРЕАЛ»). Машинопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра на здобуття першого рівня вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».
– Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2024.

Робота містить 103 сторінки, 11 таблиць, 32 рисунки, 55 найменувань, 81 використаних джерел, 4 додатки.

Об'єктом дослідження є процеси управління якістю продукції ПП «АРЕАЛ» в сучасних умовах господарювання.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є теоретичне обґрунтування, практичне застосування та розробка рекомендацій щодо створення ефективної системи управління якістю продукції на підприємстві.

У роботі проведено аналіз основних економіко-фінансових показників та організаційно-правових основ діяльності ПП «АРЕАЛ», проаналізовано економічний стан. Розглянуто теоретичні аспекти управління якістю продукції та надані рекомендації щодо впровадження та покращення системи управління якістю продукції ПП «АРЕАЛ» на основі проведених досліджень та оцінки діяльності ПП «АРЕАЛ».

Результати дослідження можуть бути використані ПП «АРЕАЛ» для покращення своєї діяльності.

Ключові слова: якість, якість продукції, система управління якістю, сертифікація продукції, вплив якості, методи управління якістю, інструменти контролю якості.

ABSTRACT

Kudym N.O. The company's product quality management system (on the materials of PE "AREAL"). Typewriting.

Bachelor's qualification work for obtaining the first level of higher education in the specialty 076 "Entrepreneurship, trade and stock market activity". – Poltava: Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic National University, 2024.

The work contains 103 pages, 11 tables, 32 figures, 55 titles, 81 used sources, 4 appendices.

The object of the research is the processes of managing the quality of products of PE "AREAL" in modern business conditions.

The purpose of the bachelor's qualification work is theoretical substantiation, practical application and development of recommendations for the creation of an effective product quality management system at the enterprise.

The work analyzed the main economic and financial indicators and organizational and legal bases of the activities of PE "AREAL", analyzed the economic condition. The theoretical aspects of product quality management were considered and recommendations were made for the implementation and improvement of the product quality management system of PE "AREAL" based on the conducted research and evaluation of the activities of PE "AREAL".

The results of the research can be used by PE "AREAL" to improve its activities.

Keywords: quality, product quality, quality management system, product certification, quality impact, quality management methods, quality control tools.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичні аспекти управління якістю продукції на підприємстві.....	10
1.1. Економічне поняття та підходи до визначення якості продукції як об'єкта управління.....	10
1.2. Сутність та складові системи управління якістю продукції.....	17
1.3. Вплив якості продукції на забезпечення конкурентоспроможності підприємства.....	25
Розділ 2. Оцінювання діяльності ПП «АРЕАЛ»	30
2.1. Проблеми, особливості та перспективи розвитку діяльності підприємства.....	30
2.2. Організаційно-правові основи функціонування підприємства.....	34
2.3. Аналіз господарсько-фінансової діяльності підприємства.....	38
2.4. Стан охорони праці на ПП «АРЕАЛ».....	59
Розділ 3. Формування напрямів покращення управління якістю продукції ПП «АРЕАЛ».....	66
3.1. Шляхи удосконалення системи управління якістю продукції.....	66
3.2. Рекомендації по впровадженню системи управління якістю продукції в ПП «АРЕАЛ».....	80
Висновки та пропозиції.....	87
Глосарій.....	92
Список використаних джерел.....	96
Додаток А. Фінансова та статистична звітність за 2020 рік.....	104
Додаток Б. Фінансова та статистична звітність за 2021 рік.....	107
Додаток В. Фінансова та статистична звітність за 2022 рік.....	110
Додаток Г. Ілюстративний матеріал.....	113

ВСТУП

Однією з умов ефективного функціонування агропромислового комплексу є виробництво продукції високої якості, яка повинна бути конкурентоспроможною як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Одним із потужних інструментів, що забезпечує випуск якісної продукції, є система управління якістю.

Вихід на міжнародні ринки збуту потребує формування державної політики, яка спрямована на забезпечення якості продукції. Це стосується, зокрема, підприємств олійної промисловості і сприяє оновленню матеріально-технічної бази, а також впровадженню сучасних прогресивних технологій.

Актуальність теми бакалаврської роботи визначається необхідністю формування та ефективного функціонування системи управління якістю продукції на підприємствах олійної промисловості. Це вимагає визначення основних факторів, що впливають на якість продукції, та адаптації міжнародного досвіду на вітчизняних підприємствах.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є теоретичне обґрунтування, практичне застосування та розробка рекомендацій щодо створення ефективної системи управління якістю продукції на підприємстві. Для досягнення цієї мети в роботі поставлено наступні завдання:

- дослідити економічне поняття та підходи до визначення якості продукції як об'єкта управління;
- вивчити фактори, що впливають на якість продукції, та наслідки її покращення;
- охарактеризувати сутність та складові системи управління якістю продукції;
- визначити вплив якості продукції на конкурентоспроможність підприємства;

- дати оцінку стану та перспектив розвитку олійної промисловості в Україні;
- охарактеризувати організаційно-правові основи функціонування підприємства;
- провести аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємства;
- дослідити стан охорони праці на підприємстві;
- розробити напрямки вдосконалення системи управління якістю на промисловому підприємстві;
- надати рекомендації щодо впровадження системи управління якістю продукції в ПП «АРЕАЛ».

Об'єктом дослідження є процеси управління якістю продукції ПП «АРЕАЛ» в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження виступають теоретичні та методичні аспекти розвитку системи управління якістю продукції.

Теоретичною базою даного дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних економістів, які досліджують проблеми забезпечення якості продукції. Інформаційна база включає законодавчі та нормативні акти України, матеріали Держстандарту, Державного комітету статистики, Міністерства промислової політики України, а також дані з періодичних видань та фінансово-господарську звітність ПП "АРЕАЛ".

Результати дослідження можуть бути використані ПП «АРЕАЛ» для покращення своєї діяльності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Економічне поняття та підходи до визначення якості продукції як об'єкта управління

Якість продукції є однією з ключових характеристик, яка впливає на успіх підприємства, задоволення споживачів і конкурентоспроможність на ринку. Розуміння цього поняття є фундаментом для розробки ефективних стратегій управління якістю на підприємстві. Визначення та контроль якості пройшли довгий шлях від простих ремісничих стандартів до сучасних інтегрованих систем управління. Дослідження історичного розвитку цього поняття дозволяє зрозуміти еволюцію підходів до виробництва і управління продукцією, а також визначити основні віхи цього процесу.

У давніх цивілізаціях поняття якості було тісно пов'язане з репутацією ремісників та задоволенням потреб споживачів. Наприклад, у Давньому Єгипті та Месопотамії, вироби з кераміки, металу та текстилю підлягали суворому контролю, щоб відповідати високим стандартам. Керування якістю здійснювалося через особисту відповідальність майстрів за свою продукцію.

У середньовічній Європі виникли ремісничі гільдії та цехи, які встановлювали стандарти якості для своїх членів. Ці організації контролювали виробництво, навчання нових ремісників та захищали інтереси споживачів. Гільдії визначали конкретні параметри та вимоги до якості продукції, що забезпечувало стабільний рівень виробів та довіру споживачів [47].

Промислова революція в XVIII-XIX століттях принесла значні зміни у виробничі процеси. Масове виробництво та стандартизація стали основою розвитку промисловості. Генрі Форд, один із піонерів цього періоду,

запровадив конвеєрне виробництво та стандартизацію деталей, що дозволило суттєво підвищити ефективність виробництва та контроль якості.

У ХХ столітті з'явилися нові методики та теорії управління якістю. Вільям Едвардс Демінг та Джозеф Джуран розробили концепції тотального управління якістю (TQM), що включали інтеграцію якості у всі аспекти діяльності організації. Демінг наголошував на важливості статистичного контролю якості та постійного покращення процесів.

Після Другої світової війни японські компанії, такі як Toyota, впровадили принципи тотального управління якістю та кайдзен (постійне покращення), що дозволило їм стати лідерами у сфері якості. В цей період з'явилися також міжнародні стандарти якості, такі як серія ISO 9000, які стали загальноновизнаними у світі.

Сучасний етап розвитку якості продукції характеризується глобалізацією ринків, підвищенням вимог споживачів та посиленням конкурентної боротьби. Новітні підходи до управління якістю включають використання інформаційних технологій, автоматизацію процесів та інтеграцію методик Lean та Six Sigma. Сучасні визначення якості продукції враховують не тільки технічні аспекти, але й економічні, соціальні та екологічні чинники (рис.1.1) [48].

1. Відповідність вимогам (Conformance to Requirements). Одним із найпоширеніших визначень якості є відповідність продукції встановленим вимогам і стандартам. Згідно з ISO 9000, якість – це ступінь, до якого сукупність властивостей і характеристик продукції відповідає встановленим вимогам. Це визначення підкреслює важливість відповідності продукції технічним та нормативним вимогам, встановленим у стандартах та специфікаціях.

2. Задоволення споживачів (Customer Satisfaction). Якість продукції часто визначається через здатність задовольняти потреби та очікування споживачів. Це визначення включає не тільки відповідність технічним стандартам, але й зручність використання, естетичні характеристики та

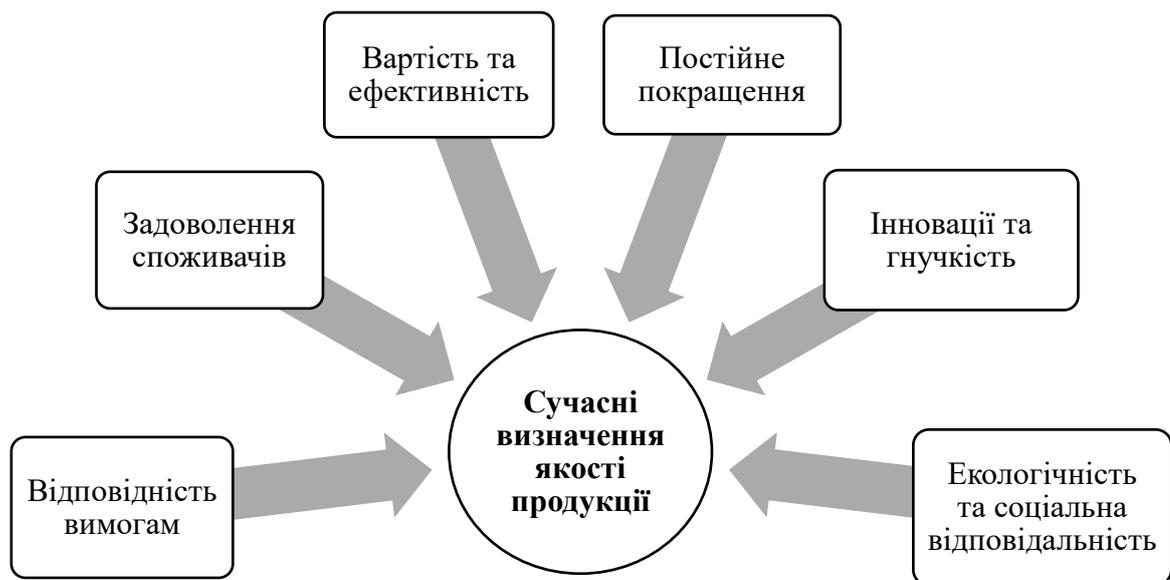

Рисунок 1.1 – Сучасні визначення якості продукції

післяпродажне обслуговування. У сучасних умовах важливим аспектом якості є також емоційне задоволення споживачів, що підвищує їх лояльність до бренду.

3. Вартість та ефективність (Value and Efficiency). Якість продукції може бути визначена через її вартість та економічну ефективність. Це означає, що продукція повинна забезпечувати найкраще співвідношення ціни та користі для споживача. Важливими аспектами є надійність, довговічність та вартість експлуатації продукції. Висока якість продукції допомагає знизити витрати на ремонт та обслуговування, підвищуючи таким чином її економічну ефективність.

4. Постійне покращення (Continuous Improvement). Згідно з принципами тотального управління якістю (TQM), якість – це процес постійного покращення всіх аспектів діяльності організації. Це визначення акцентує увагу на необхідності безперервного вдосконалення процесів, технологій і управління. Постійне покращення спрямоване на зниження витрат, підвищення продуктивності та задоволення споживачів.

5. Інновації та гнучкість (Innovation and Flexibility). Сучасні підходи до якості продукції враховують також інноваційність та гнучкість виробничих процесів. Продукція високої якості повинна бути здатною адаптуватися до змін ринку та швидко впроваджувати нові технологічні рішення. Інновації у продуктах і процесах виробництва є ключовими чинниками для забезпечення високого рівня якості.

6. Екологічність та соціальна відповідальність (Environmental and Social Responsibility). Насьогодні якість продукції також включає аспекти екологічної та соціальної відповідальності. Це означає, що продукція повинна бути безпечною для навколишнього середовища і сприяти стійкому розвитку. Підприємства все більше приділяють увагу екологічності матеріалів, процесів виробництва та утилізації продукції. Соціальна відповідальність передбачає дотримання етичних норм, забезпечення належних умов праці та врахування інтересів громад.

Якість продукції є важливою характеристикою, яка визначає її конкурентоспроможність на ринку та рівень задоволення споживачів. На неї впливають різні фактори, які можна розділити на внутрішні та зовнішні (рис.1.2). Внутрішні фактори залежать від самого підприємства, його ресурсів та процесів, а зовнішні – від умов, в яких підприємство функціонує [6].

Внутрішні фактори:

– технології, що використовуються на підприємстві, суттєво впливають на якість продукції. Сучасні технологічні процеси дозволяють виготовляти продукцію з високими технічними характеристиками, мінімізувати кількість дефектів та забезпечувати стабільну якість. Інноваційні технології, автоматизація та цифровізація виробництва підвищують точність, ефективність та гнучкість виробничих процесів.

– якість матеріалів, що використовуються у виробництві, є критично важливою для кінцевої якості продукції. Вибір високоякісних сировинних матеріалів, контроль їх відповідності стандартам та характеристикам впливає

Рисунок 1.2 – Фактори, які впливають на якість продукції

на надійність, довговічність та функціональність продукції. Ефективне управління ланцюгом постачання, вибір надійних постачальників та регулярний контроль якості матеріалів забезпечують стабільність виробничих процесів.

– кваліфікація та компетенції персоналу є одним із ключових факторів впливу на якість продукції. Високий рівень знань, досвіду та навичок працівників дозволяє ефективно використовувати технології, дотримуватись стандартів якості та оперативно вирішувати виробничі проблеми. Регулярне навчання та підвищення кваліфікації персоналу сприяє постійному вдосконаленню процесів та забезпеченню високих стандартів якості.

Зовнішні фактори:

– ринкові вимоги визначають очікування та потреби споживачів щодо якості продукції. Вивчення ринку, аналіз конкурентного середовища та зворотного зв'язку від споживачів дозволяють підприємству адаптувати свої продукти до змін попиту та вимог ринку. Орієнтація на задоволення

споживачів допомагає підвищити конкурентоспроможність продукції та збільшити частку ринку.

– законодавчі та нормативні вимоги впливають на стандарти якості продукції. Відповідність продукції регуляторним нормам, стандартам безпеки, екологічним вимогам та іншим нормативним документам є обов'язковою умовою для виходу продукції на ринок. Дотримання законодавства забезпечує безпеку споживачів, захист навколишнього середовища та високу якість продукції.

– конкурентне середовище стимулює підприємства до постійного покращення якості продукції. Конкуренція змушує підприємства шукати нові рішення, впроваджувати інновації, оптимізувати виробничі процеси та знижувати витрати. Аналіз конкурентів, їхніх продуктів та стратегій допомагає підприємствам знаходити свої сильні та слабкі сторони, розробляти унікальні пропозиції та підвищувати якість продукції.

Якість продукції визначається як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Внутрішні фактори включають технології, матеріали та персонал, які безпосередньо впливають на процеси виробництва та характеристики продукції. Зовнішні фактори, такі як ринкові вимоги, законодавство та конкурентне середовище, визначають умови, в яких підприємство функціонує та адаптує свою продукцію. Для забезпечення високої якості продукції підприємства повинні системно підходити до управління цими факторами, інтегруючи внутрішні ресурси та адаптуючись до зовнішніх умов. Такий підхід дозволяє створювати конкурентоспроможну продукцію, що відповідає вимогам споживачів та стандартам ринку.

Підходи до визначення якості продукції можуть варіюватися в залежності від контексту та особливостей конкретного підприємства чи галузі. Однак загалом існує кілька основних підходів, які використовуються як об'єкти управління (рис.1.3) [20].

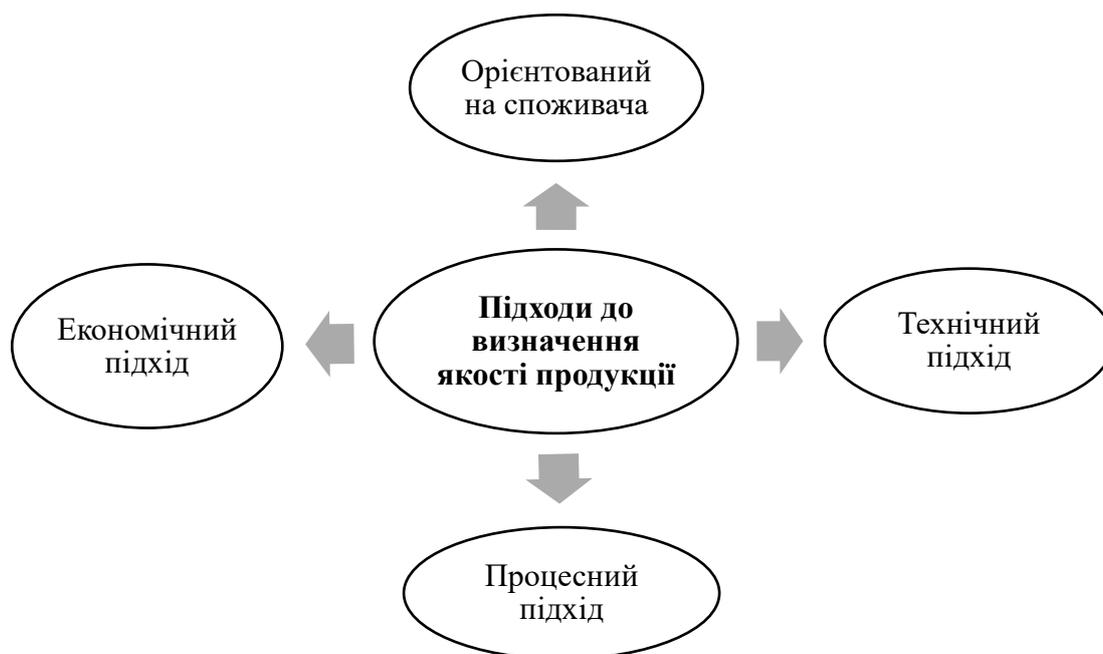

Рисунок 1.3 – Підходи до визначення якості продукції

1. Орієнтований на споживача:

- керується вимогами та очікуваннями споживачів як основним критерієм визначення якості продукції.
- вимірюється шляхом збору фідбеку, опитування клієнтів, аналізу ринкових тенденцій та трендів.
- враховує не лише технічні параметри продукції, але й фактори, що стосуються зручності використання, естетичних характеристик, сервісного обслуговування тощо.

2. Технічний підхід:

- заснований на вимірюванні конкретних технічних характеристик продукції та порівнянні їх із встановленими стандартами якості.
- використовує об'єктивні методи оцінки, такі як вимірювання, тестування, інспекція.
- забезпечує можливість конкретного визначення якості та порівняння її між різними продуктами чи виробниками.

3. Процесний підхід:

- сконцентрований на оптимізації процесів виробництва з метою досягнення високої якості продукції.
- аналізує та вдосконалює кожен етап виробничого процесу, щоб мінімізувати можливість виникнення дефектів та забезпечити стабільність якості.

4. Економічний підхід:

- оцінює якість продукції через відношення між витратами на виробництво та отриманим прибутком від продажу.
- враховує ефективність використання ресурсів та здатність підприємства забезпечити прибутковість за рахунок виготовлення якісної продукції.

Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки. Використання конкретного підходу залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів, таких як тип продукції, вимоги ринку, стратегія підприємства та ресурси, якими володіє підприємство. Комбінування цих підходів може допомогти підприємствам досягти максимальної якості продукції та задоволення потреб споживачів.

1.2. Сутність та складові системи управління якістю продукції

Якість продукції – це сукупність властивостей і характеристик продукту, які визначають його здатність задовольняти встановлені або передбачувані потреби споживачів. Цей термін охоплює широкий спектр аспектів, від технічних характеристик до естетичних та функціональних особливостей продукції [23].

Розглянемо основні аспекти якості продукції (рис.1.4) [23]:

1. Функціональність – це здатність продукції виконувати свої основні функції та завдання без дефектів або недоліків. Наприклад, автомобіль повинен забезпечувати безпечне та надійне пересування.

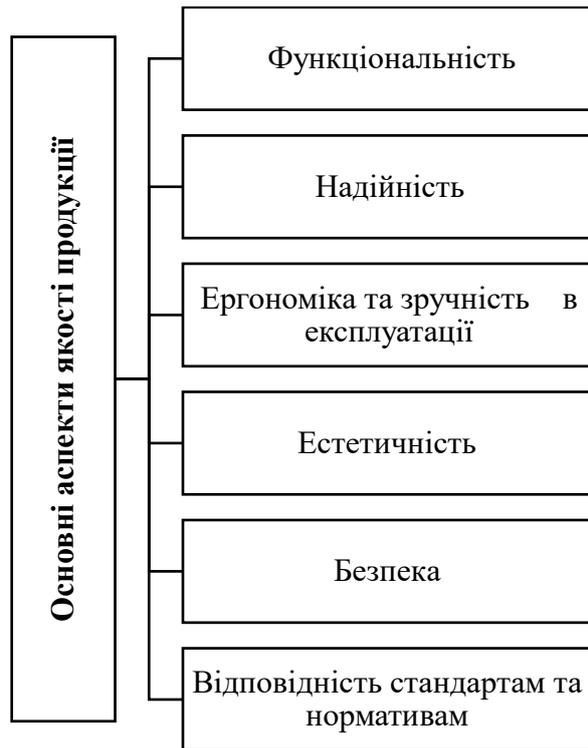

Рисунок 1.4 – Основні аспекти якості продукції

2. Надійність – це стійкість продукції до впливу зовнішніх чинників та можливість безперебійної роботи протягом тривалого періоду. Наприклад, електронні пристрої повинні працювати без збоїв у передбачений термін експлуатації.

3. Ергономіка та зручність в експлуатації: зручність використання та відповідність продукції потребам користувачів. Наприклад, мобільний телефон повинен бути зручним для тримання та простим у користуванні.

4. Естетичність – це зовнішній вигляд та естетичні характеристики продукції. Наприклад, дизайн автомобіля чи упаковки продукту харчування.

5. Безпека – це забезпечення безпечного використання продукції для користувачів та навколишнього середовища. Наприклад, дитячі іграшки повинні бути виготовлені з безпечних матеріалів.

6. Відповідність стандартам та нормативам: продукція повинна відповідати встановленим національним та міжнародним стандартам, таким як ISO, ГОСТ та інші. Це забезпечує певний рівень якості та безпеки продукції.

Система управління якістю продукції (СУЯП) – це комплекс взаємопов'язаних елементів, процедур, процесів та ресурсів, спрямованих на забезпечення та покращення якості продукції чи послуг. СУЯП створюється та впроваджується на підприємстві для забезпечення відповідності продукції встановленим вимогам, підвищення задоволення споживачів та досягнення стратегічних цілей організації [43].

Розглянемо основні призначення системи управління якістю продукції:

- забезпечення якості та гарантування відповідності продукції встановленим стандартам якості та вимогам споживачів.
- підвищення ефективності та оптимізація виробничих процесів для зниження витрат та зріст продуктивності.
- збільшення рівня задоволеності клієнтів шляхом забезпечення стабільної якості продукції.
- конкурентоспроможність та зміцнення позицій на ринку за рахунок високої якості продукції.

Основні принципи системи управління якістю продукції:

- орієнтація на клієнта, тобто розуміння потреб і очікувань споживачів, забезпечення їх задоволення.
- активна участь керівництва у впровадженні та підтримці СУЯ.
- мотивування та залучення всіх працівників до процесів управління якістю продукції.
- процесний підхід та управління діяльністю підприємства як сукупністю взаємопов'язаних процесів.
- системний підхід до управління: розуміння та управління взаємозв'язаними процесами як єдиною системою.
- постійний пошук можливостей для покращення системи управління якістю продукції.
- прийняття рішень на основі фактів, тобто використання точних даних та інформації для прийняття обґрунтованих рішень.

– взаємовигідні відносини з постачальниками для підвищення якості сировини та матеріалів.

Система управління якістю продукції є важливим складовим елементом успішного функціонування сучасного підприємства. Основна мета цієї системи полягає у забезпеченні високої якості продукції, задоволенні потреб споживачів та підвищенні ефективності виробничих процесів. Основні принципи системи управління якістю, такі як орієнтація на споживача, лідерство, залучення працівників, процесний підхід, безперервне вдосконалення, прийняття рішень на основі фактів та взаємовигідні відносини з постачальниками, створюють основу для ефективної та результативної системи управління якістю.

Стандарти якості продукції є інструментом для забезпечення високого рівня якості товарів та послуг, а також для підтримки конкурентоспроможності на ринку. Вони встановлюють вимоги, які продукція повинна відповідати для задоволення потреб споживачів і відповідати нормативним та законодавчим вимогам.

Міжнародні та національні стандарти якості продукції забезпечують уніфікацію вимог до якості товарів і послуг, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств та задоволенню потреб споживачів. Виконання стандартів якості допомагає підприємствам покращувати свої процеси, знижувати ризики та забезпечувати стабільність і надійність продукції на ринку.

Розглянемо міжнародні та національні стандарти якості, їх види та основну характеристику в таблиці 1.1 [31].

Сертифікація продукції є процесом оцінювання і підтвердження відповідності продукції встановленим стандартам та нормативним вимогам. Вона гарантує, що продукція відповідає певним критеріям якості, безпеки та ефективності, і є важливим інструментом для підвищення довіри споживачів і партнерів. Розглянемо етапи сертифікації продукції (рис.1.5) [55].

Таблиця 1.1 – Стандарти якості продукції

Назва стандарту якості	Види та характеристика
Міжнародні стандарти якості	
ISO (International Organization for Standardization)	ISO 9001: Найпопулярніший стандарт, що визначає вимоги до систем управління якістю. Підходить для будь-якої організації незалежно від її розміру чи сфери діяльності.
	ISO 14001: Стандарт для систем екологічного управління, який допомагає організаціям мінімізувати вплив на навколишнє середовище.
	ISO 22000: Стандарт для систем управління безпекою харчових продуктів, який охоплює всі організації, що беруть участь у ланцюзі постачання харчових продуктів.
	ISO 45001: Стандарт для систем управління охороною здоров'я та безпекою на робочому місці.
IEC (International Electrotechnical Commission)	Стандарти IEC охоплюють всі аспекти електротехніки, включаючи безпеку електроприладів, електроніки та електронних компонентів.
Codex Alimentarius	Це збірка міжнародно визнаних стандартів, кодексів практики, керівних принципів і інших рекомендацій щодо харчових продуктів, вироблених Комісією Кодекс Аліментаріус, організованою FAO та ВООЗ.
SAE (Society of Automotive Engineers)	Стандарти для автомобільної промисловості, що включають вимоги до якості автомобільних компонентів, систем та продукції.
GMP (Good Manufacturing Practices)	Стандарти для виробництва лікарських засобів і харчових продуктів, що гарантують їх якість і безпеку.
Національні стандарти якості	
ГОСТ (Державні стандарти)	Система стандартів, що використовувалася в СРСР і продовжує застосовуватися в деяких країнах пострадянського простору. ГОСТ охоплює широкий спектр галузей, від харчових продуктів до промислових виробів.
ДСТУ (Державні стандарти України)	Національні стандарти України, які охоплюють різні галузі економіки. ДСТУ впроваджують вимоги, аналогічні міжнародним стандартам, але з урахуванням специфіки українського ринку.

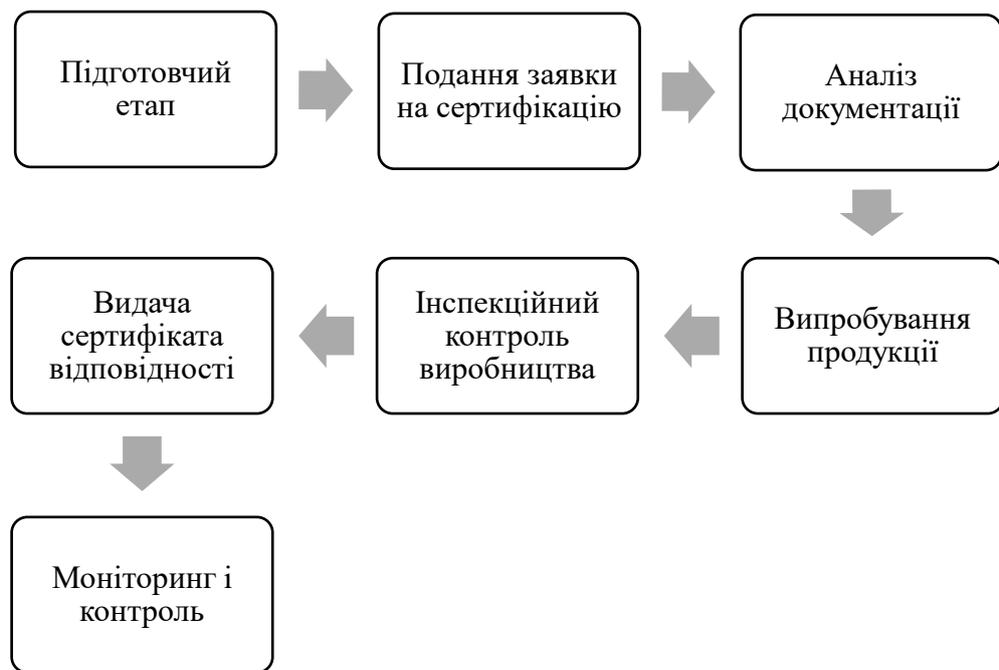

Рисунок 1.5 – Етапи сертифікації продукції

1. Підготовчий етап. Визначення відповідних стандартів і нормативних вимог, яким повинна відповідати продукція, збір та підготовка необхідної документації, включаючи технічні характеристики, креслення, інструкції з експлуатації, результати випробувань та інші необхідні документи.

2. Подання заявки на сертифікацію. Цей етап включає в себе вибір акредитованого органу сертифікації, який має право проводити сертифікацію продукції за відповідними стандартами, заповнення і подача заявки на сертифікацію, до якої додається підготовлена документація.

3. Аналіз документації. Орган сертифікації перевіряє повноту та коректність наданих документів та проводить аналіз відповідності продукції встановленим стандартам і нормативам на основі поданих документів.

4. Випробування продукції. Під час цього етапу продукція проходить необхідні випробування в акредитованих лабораторіях для підтвердження її відповідності стандартам якості та безпеки і отримує оцінку результатів випробувань та їх відповідність встановленим вимогам.

5. Інспекційний контроль виробництва. Відбувається проведення аудиту виробничих процесів для оцінки їх відповідності вимогам стандартів і забезпечення стабільності якості продукції та оцінка ефективності впровадженої системи управління якістю на підприємстві.

6. Видача сертифіката відповідності. У разі успішного проходження всіх етапів сертифікації, орган сертифікації видає сертифікат відповідності, що підтверджує відповідність продукції встановленим стандартам. Сертифікат реєструється в державному або міжнародному реєстрі сертифікатів.

7. Моніторинг і контроль. Даний етап означає регулярні перевірки продукції та виробничих процесів для підтвердження відповідності встановленим стандартам протягом всього терміну дії сертифіката. У разі змін у нормативних вимогах або при оновленні продукції проводяться повторні випробування та аудит для оновлення сертифіката.

Вимоги до сертифікації якості продукції [60]:

- орган, що проводить сертифікацію, повинен бути акредитованим відповідно до міжнародних або національних стандартів.
- продукція повинна відповідати встановленим технічним вимогам, визначеним у відповідних стандартах.
- повинні бути надані документи і результати випробувань, що підтверджують відповідність продукції встановленим вимогам.

Процедура сертифікації продукції здійснює забезпечення якості та безпеки продукції. Вона включає в себе кілька етапів, починаючи з підготовки документації та подання заявки, і закінчуючи видачею сертифіката та подальшим моніторингом. Сертифікація допомагає підприємствам підтвердити відповідність своєї продукції вимогам стандартів, підвищити довіру споживачів та зміцнити свої позиції на ринку.

Інструменти контролю якості є важливими складовими системи управління якістю продукції. Вони допомагають виявляти, аналізувати та усувати проблеми якості на всіх етапах виробничого процесу. Серед найбільш ефективних інструментів контролю якості варто відзначити статистичний

контроль процесів (SPC), аналіз видів та наслідків потенційних відмов (FMEA) та розгортання функції якості (QFD) [69].

Статистичний контроль процесів (SPC) – це методологія, яка використовує статистичні методи для моніторингу та контролю виробничих процесів. Мета SPC полягає в забезпеченні стабільності процесів і мінімізації варіабельності для досягнення високої якості продукції.

Аналіз видів та наслідків потенційних відмов (FMEA) – це систематичний підхід для виявлення і оцінки потенційних відмов у продукції чи процесах, а також визначення їхніх наслідків та запобіжних заходів.

Розгортання функції якості (QFD) – це методологія, яка допомагає перетворити вимоги споживачів у конкретні технічні характеристики продукції або послуг.

Інші інструменти контролю якості [78]:

1. Інструменти семи старих:

- Діаграма Парето: Виявлення найбільш значущих причин проблем.
- Гістограма: Візуалізація розподілу даних для аналізу варіабельності.
- Діаграма розсіювання: Визначення взаємозв'язку між двома змінними.
- Контрольні карти: Моніторинг стабільності процесів.
- Причинно-наслідкова діаграма: Ідентифікація основних причин проблем.
- Стратифікація: Розподіл даних на групи для детального аналізу.
- Графік: Візуалізація даних для полегшення їхнього аналізу.

2. Інструменти семи нових:

- Діаграма спорідненості: Групування ідей та даних за спорідненими ознаками.
- Діаграма взаємозв'язків: Виявлення взаємозв'язків між різними факторами.

- Діаграма дерева: Декомпозиція проблеми на складові частини.
- Матриця пріоритетів: Визначення пріоритетів для вирішення проблем.
- Діаграма процесу прийняття рішень (PDPC): Аналіз і планування можливих варіантів розвитку подій.
- Діаграма стрілок: Планування і моніторинг проектів.
- Матриця аналізу даних: Порівняння різних альтернатив і вибір найкращої.

Інструменти контролю якості, такі як SPC, FMEA, QFD та інші, є невід'ємною частиною системи управління якістю продукції. Вони допомагають ідентифікувати проблеми, аналізувати їхні причини, визначати ризики та приймати обґрунтовані рішення для покращення якості продукції і процесів. Використання цих інструментів сприяє підвищенню ефективності виробництва, зниженню витрат, покращенню задоволення споживачів та зміцненню конкурентних позицій підприємства на ринку. Інтеграція цих інструментів у систему управління якістю дозволяє підприємствам постійно вдосконалювати свої процеси і досягати високих стандартів якості.

1.3. Вплив якості продукції на забезпечення конкурентоспроможності підприємства

В умовах сучасної ринкової економіки, де конкуренція стає все більш жорсткою, якість продукції відіграє дуже важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Високоякісна продукція не тільки задовольняє потреби споживачів, але й сприяє формуванню позитивного іміджу бренду та підвищенню лояльності клієнтів. Важливість якості продукції важко переоцінити, оскільки вона безпосередньо впливає на репутацію підприємства, його ринкові позиції та фінансові показники.

Розуміння взаємозв'язку між якістю продукції та конкурентоспроможністю є суттєвим для розробки ефективних стратегій

управління, що дозволяють підприємствам успішно конкурувати на ринку, задовольняти потреби споживачів і досягати довгострокового успіху.

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси та можливості для досягнення переваг над конкурентами на ринку. Це комплексна характеристика, що відображає спроможність підприємства виробляти та реалізовувати продукцію чи послуги, які перевершують аналогічні пропозиції конкурентів за якістю, ціною, новизною та іншими параметрами [52].

Розглянемо вплив якості продукції на сприйняття споживачів (рис.1.6).

Рисунок 1.6 – Вплив якості продукції на сприйняття споживачів

1. Відповідність очікуванням споживачів. Споживачі очікують від продукції певного рівня якості, яка відповідає заявленим характеристикам та стандартам. Висока якість продукції підвищує задоволеність споживачів, що, у свою чергу, сприяє формуванню лояльності до бренду. Задоволені споживачі частіше стають постійними клієнтами, що сприяє стабільному зростанню продажів і доходів підприємства.

2. Зниження ризику дефектів та повернень. Висока якість продукції зменшує ймовірність дефектів і повернень, що не лише знижує витрати підприємства, пов'язані з гарантійним обслуговуванням, але й підвищує задоволеність споживачів. Споживачі більше довіряють продуктам, які рідко потребують ремонту чи заміни, що підвищує їхню готовність купувати продукцію цього бренду в майбутньому.

3. Підвищення цінності продукції. Продукція високої якості сприймається споживачами як більш цінна, що дозволяє підприємству встановлювати вищі ціни. Це, в свою чергу, підвищує прибутковість підприємства. Висока якість продукції також сприяє більш позитивному сприйняттю бренду, що може призвести до розширення асортименту та виходу на нові ринки.

4. Рекомендації та відгуки. Задоволені споживачі часто рекомендують продукцію своїм знайомим і залишають позитивні відгуки. Це створює додаткову рекламу для підприємства без додаткових витрат. Позитивні відгуки та рекомендації підвищують довіру нових споживачів до бренду і сприяють збільшенню продажів.

Роль якості у формуванні бренду та репутації підприємства [28]:

1. Формування брендової ідентичності. Якість продукції є одним з ключових елементів брендової ідентичності. Споживачі асоціюють бренд з певними характеристиками продукції, такими як надійність, довговічність, інноваційність. Висока якість продукції допомагає виділитися на тлі конкурентів і створює унікальний імідж бренду.

2. Репутація на ринку. Стійка репутація за високу якість продукції сприяє формуванню довгострокових відносин з клієнтами, постачальниками та партнерами. Репутація за якість також допомагає підприємству залучати інвестиції та отримувати більш вигідні умови співпраці з іншими компаніями.

3. Лояльність споживачів. Висока якість продукції сприяє формуванню лояльності споживачів до бренду. Лояльні споживачі частіше роблять повторні покупки та рекомендують продукцію іншим. Лояльність

споживачів забезпечує стабільний дохід та дозволяє підприємству ефективніше планувати своє виробництво та маркетингові активності.

4. Конкурентні переваги. Якість продукції надає підприємству конкурентні переваги, що дозволяє йому утримувати лідируючі позиції на ринку. Ці переваги можуть включати як безпосередні характеристики продукції, так і додаткові послуги, такі як гарантійне обслуговування, технічна підтримка та інші. Конкурентні переваги, засновані на якості, важко скопіювати, що робить підприємство менш вразливим до дій конкурентів.

5. Довгострокова стабільність. Висока якість продукції забезпечує довгострокову стабільність підприємства. Вона дозволяє ефективно реагувати на зміни в ринковому середовищі та підтримувати стабільний попит на продукцію. Стабільність дозволяє підприємству інвестувати в розвиток, впроваджувати нові технології та розширювати свій бізнес.

Якість продукції відіграє важливу роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства. Вона впливає на сприйняття споживачів, формування бренду та репутації підприємства, забезпечує конкурентні переваги та довгострокову стабільність. Підприємства, які ставлять якість на перше місце, мають більше шансів досягти успіху на ринку, залучити лояльних клієнтів та забезпечити сталий розвиток свого бізнесу. А покращення якості не тільки сприяє задоволенню потреб споживачів, але й впливає на економічну ефективність діяльності підприємства.

Впровадження систем управління якістю зменшує кількість бракованої продукції та дефектів, що веде до значного зниження витрат на переробку та утилізацію. Зниження витрат на гарантійне обслуговування та ремонти продукції, що підвищує загальну ефективність використання ресурсів підприємства.

Покращення якості продукції часто супроводжується вдосконаленням виробничих процесів, що знижує витрати на виробництво. Використання високоякісних матеріалів та передових технологій сприяє підвищенню ефективності виробничих процесів і зниженню витрат на сировину та енергію.

Впровадження ефективних систем управління якістю дозволяє зменшити витрати на контроль якості, оскільки процеси стають більш стандартизованими і автоматизованими та знижуються потреби у ручному контролі та випробуваннях продукції [46].

Продукція високої якості задовольняє потреби споживачів, що сприяє зростанню їхньої лояльності та збільшенню обсягів повторних покупок. Задоволені споживачі частіше рекомендують продукцію іншим, що призводить до збільшення продажів за рахунок нових клієнтів. Висока якість продукції дозволяє підприємству виходити на нові ринки та залучати більш вимогливих клієнтів. Можливість підвищення ціни на продукцію завдяки високій якості, що збільшує доходи підприємства. Позитивна репутація за високу якість продукції підвищує привабливість бренду для споживачів та партнерів, що сприяє зростанню продажів.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «АРЕАЛ»

2.1. Проблеми, особливості та перспективи розвитку галузі підприємства

Олійна промисловість відіграє важливу роль в агропромисловому комплексі України, забезпечуючи внутрішній ринок високоякісними олійними продуктами та сприяючи експорту, що значно підвищує економічний потенціал країни. Однак, попри успіхи, галузь стикається з численними проблемами, має свої особливості та перспективи розвитку, які потребують детального аналізу.

На рисунку 2.1 розглянемо проблеми олійної промисловості:

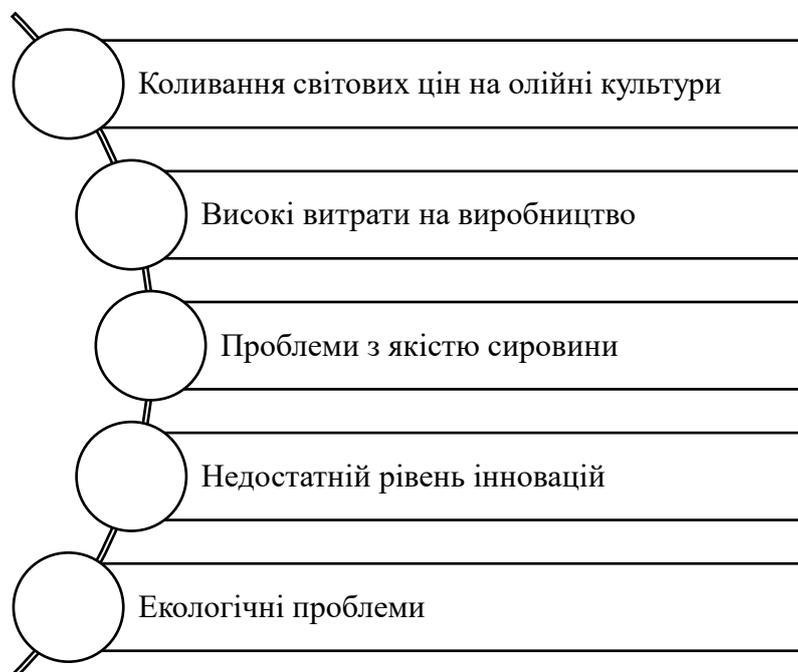

Рисунок 2.1 – Проблеми олійної промисловості

1. Коливання світових цін на олійні культури. Залежність від міжнародного ринку призводить до нестабільності доходів виробників. Різкі коливання цін на сировину та готову продукцію можуть суттєво впливати на фінансову стабільність підприємств.

2. Високі витрати на виробництво. Витрати на виробництво олійної продукції є високими через значні витрати на енергію, сировину та робочу силу. Це може знижувати конкурентоспроможність продукції на міжнародному ринку.

3. Проблеми з якістю сировини. Якість олійних культур, що використовуються для виробництва, може бути неоднорідною через різні агротехнічні підходи та кліматичні умови. Це впливає на якість кінцевого продукту та ускладнює стандартизацію виробництва.

4. Недостатній рівень інновацій. Впровадження нових технологій та інноваційних підходів у виробництві відбувається повільно. Це обмежує можливості для підвищення ефективності та зниження витрат.

5. Екологічні проблеми. Виробництво олії може мати негативний вплив на навколишнє середовище, зокрема через використання пестицидів та гербіцидів у сільському господарстві та відходи виробництва.

Розглянемо особливості олійної промисловості (рис.2.2):

Рисунок 2.2 – Особливості олійної промисловості

1. Сезонність виробництва. Виробництво олійних культур є сезонним процесом, що призводить до коливань у постачанні сировини та потребує ефективного планування запасів і виробничих потужностей.

2. Значний експортний потенціал. Україна є одним з провідних експортерів олійних культур і продуктів їх переробки. Це забезпечує значні надходження валютної виручки та сприяє розвитку економіки країни.

3. Розвинена інфраструктура. Олійна промисловість має добре розвинену інфраструктуру, включаючи транспортні та логістичні мережі, що дозволяє ефективно здійснювати внутрішні та зовнішні поставки продукції.

4. Висока конкуренція. На ринку олійних продуктів існує висока конкуренція як серед внутрішніх, так і серед зовнішніх виробників. Це стимулює підприємства до постійного покращення якості продукції та підвищення ефективності виробництва.

Подальші перспективи розвитку олійної промисловості розглянемо на рисунку 2.3.

Рисунок 2.3 – Перспективи розвитку олійної промисловості

– Інноваційний розвиток. Впровадження новітніх технологій у виробництві, зберіганні та переробці олійних культур може суттєво підвищити продуктивність і знизити витрати. Використання біотехнологій, автоматизації та цифрових рішень сприятиме підвищенню якості продукції та ефективності виробництва.

– Диверсифікація продукції. Розширення асортименту продукції, включаючи виробництво олії з різних олійних культур та створення нових видів продуктів (наприклад, біопалива), відкриває нові ринкові ніші та збільшує конкурентоспроможність.

– Розвиток експортного потенціалу. Поглиблення торговельних відносин з новими ринками та розширення географії експорту сприятиме збільшенню доходів від експорту. Це потребує активної роботи над сертифікацією продукції відповідно до міжнародних стандартів.

– Сталий розвиток. Впровадження екологічно безпечних технологій виробництва та заходів щодо зменшення впливу на навколишнє середовище сприятиме сталому розвитку галузі. Застосування практик сталої агрономії та управління відходами може зменшити негативний екологічний вплив.

– Підвищення кваліфікації персоналу. Інвестування у навчання та розвиток кадрів, включаючи підвищення кваліфікації працівників, є важливим фактором для підвищення ефективності виробництва та якості продукції. Підприємства повинні активно залучати сучасні методи навчання та обміну досвідом.

Олійна промисловість України має значний потенціал для розвитку, однак стикається з низкою проблем, які потребують вирішення. Покращення якості сировини, зниження витрат, впровадження новітніх технологій та сталих методів виробництва є ключовими напрямками, що сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності галузі. Розвиток експортного потенціалу та диверсифікація продукції також відіграють важливу роль у забезпеченні стабільного зростання та економічної ефективності підприємств олійної промисловості.

2.2. Організаційно-правові основи функціонування підприємства

Приватне підприємство «АРЕАЛ» представляє собою юридичну особу, яка діє на підставі законодавства України у приватній формі власності. Є самостійним суб'єктом господарювання, заснованим у відповідності з законодавством України, і володіє повною юридичною автономією, включаючи власний баланс, основні засоби та оборотні кошти. Має право на ведення рахунків в банках, використання круглої печатки та інших штампів з назвою. Здійснюючи найм робочої сили, підприємство укладає трудові договори згідно з трудовим та цивільним законодавством України. Засновано у 2000 році, підприємство виконує широкий спектр діяльності, включаючи виробництво олії та продукції борошномельно-круп'яної промисловості, а також надання транспортних та складських послуг. Розглянемо загальну інформацію про підприємство в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна інформація про підприємство

Повне найменування юридичної особи	Приватне підприємство "АРЕАЛ"
Власність	Приватна
Скорочене найменування юридичної особи	ПП "АРЕАЛ"
Код ЄДРПОУ	30296539
Місцезнаходження	38740, ПОЛТАВСЬКА область, ПОЛТАВСЬКИЙ район, селище СТЕПНЕ
Керівник	Шийка Наталія Миколаївна
Основний вид економічної діяльності (КВЕД)	10.41 Виробництво олії та тваринних жирів 46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин 10.61 Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості 49.41 Вантажний автомобільний транспорт
Стан	Зареєстровано
Засновники/бенефіціари	Котелевець Микола Олександрович

Підприємство здійснює свою діяльність відповідно до основних завдань, які визначаються власником, з метою забезпечення його виробничого та соціально-економічного розвитку і отримання прибутків. Підприємство є платником податку на прибуток, податку на додану вартість, інших податків і зборів, а також обов'язкових платежів до бюджету відповідно до законодавства України.

Фінансовий рік підприємства співпадає з календарним роком. Перший фінансовий рік завершується 31 грудня року початку діяльності підприємства.

Фінансові результати діяльності компанії визначаються відповідно до квартальних та річних фінансових звітів і затверджуються власником. Підприємство проводить оперативний, обліковий та статистичний облік і надає відповідні звіти відповідно до чинного законодавства України.

Перевірка фінансово-економічної діяльності компанії здійснюється власником компанії.

Припинення діяльності компанії може бути проведено шляхом ліквідації або реорганізації, злиття, придбання, розділення, роз'єднання та перетворення за рішенням власника, відповідно до чинного законодавства.

У разі закінчення діяльності компанії звільненим працівникам гарантується захист їх прав та інтересів відповідно до законодавства України.

Мета діяльності Приватного підприємства «АРЕАЛ» полягає у задоволенні потреб населення в агропромисловому секторі через ведення виробничої, комерційної та інвестиційної діяльності, з особливим акцентом на виробництво та переробку агропродукції. Основним напрямком діяльності підприємства є ведення сільськогосподарського виробництва, переробка сільськогосподарської продукції, виробництво олії та здійснення торгівельної діяльності у всіх видах, дозволених законодавством України. Підприємство активно впроваджує інноваційні технології та сучасне обладнання для ефективності роботи і максимізації прибутку, одночасно забезпечуючи реалізацію соціальних та економічних інтересів учасників через отримані прибутки.

Предметом діяльності Приватного підприємства "АРЕАЛ" є широкий спектр господарської діяльності.

У сфері сільського господарства компанія займається введенням у обробіток земель для вирощування зернових та технічних культур, овочів, плодів та ягід, розведенням худоби та птиці. Також налагоджено власне виробництво м'ясо-молочної продукції, ковбасних виробів, хлібобулочних та кондитерських виробів.

У сфері промисловості підприємство займається виробництвом товарів широкого вжитку, будівельних матеріалів, меблів, одягу та взуття.

У сфері торгівлі компанія здійснює оптову та роздрібну торгівлю продуктами харчування, промисловими та непродовольчими товарами, у тому числі імпортними. Створено мережу власних магазинів, оптових баз, складів.

У сфері громадського харчування створено мережу кафе, ресторанів, фаст-фудів.

У сфері транспорту компанія надає послуги пасажирських і вантажних автомобільних перевезень.

Підприємство активно здійснює зовнішньоекономічну діяльність, експортно-імпортні операції, створює спільні підприємства з іноземними компаніями.

Також надаються інформаційні, консалтингові, маркетингові та інші супутні послуги для бізнесу.

У сфері будівництва компанія здійснює зведення житлових, адміністративних, виробничих та інших об'єктів, інженерні роботи, підключення комунікацій.

Приватне підприємство «АРЕАЛ» спеціалізується на виробництві та реалізації рослинних олій та продуктів їх переробки. Основними видами продукції, що випускає підприємство, є нерафінована соєва та соняшникова олія, а також відходи, отримані після екстракції цих олій. Динаміку обсягів реалізації основних видів продукції за 2020-2022 роки наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз обсягу реалізованої продукції, робіт, послуг за видами економічної діяльності підприємства за роками

Види економічної діяльності	Обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг					
	2020 рік		2021 рік		2022 рік	
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %
Олія соєва та її фракції, нерафіновані	837,00	8,55	1 064,20	12,84	3 043,50	11,80
Олія соняшникова та її фракції, нерафіновані	1 505,50	15,38	616,90	7,45	4 466,30	17,32
Макуха і відходи тверді інші, одержані в результаті екстракції олії соєвої	6 665,10	68,07	6 104,40	73,67	18 100,40	70,21
Макуха і відходи тверді інші, одержані в результаті екстракції жирів але олій з насіння соняшнику	783,30	8,00	500,40	6,04	172,00	0,67
Всього	9 790,90	100,0	8 285,90	100,00	25 782,20	100,0

Протягом 2020-2022 років Приватне підприємство «АРЕАЛ» значно збільшило обсяг реалізованої продукції у кількох категоріях. Зокрема, обсяг продажу нерафінованої соєвої олії зріс на 2 206,5 тис. грн., що становить збільшення на 3,26% з 2020 по 2022 рік. Соняшникова олія показала зростання на 2 960,8 тис. грн. (1,95%), в той час як макуха соєва зросла на 11 435,3 тис. грн. (2,13%). Це свідчить про значне збільшення ефективності виробництва та розширення обсягів продаж.

Розглянемо організаційну структуру управління та виробництва підприємства:

Підприємство може бути засноване особисто засновником або призначено директором для його управління. Засновник має важливу роль в управлінні підприємством і виконує такі функції:

1. Внесення змін та доповнень до статуту підприємства.
2. Затвердження статуту у новій редакції.

3. Затвердження програми діяльності підприємства та звітів про її виконання.
4. Призначення та звільнення директора підприємства.
5. Зміна складу засновників підприємства відбувається у випадку продажу частки у статутному капіталі підприємства. У цьому випадку рішення підписують засновник, який продав частку, та особа, яка її придбала.
6. Прийняття рішення щодо припинення діяльності підприємства.
7. Затвердження правил внутрішнього порядку.
8. Затвердження положень про регулювання трудових відносин, оплати праці та матеріальне заохочення.
9. Призначення своїх заступників, включаючи обов'язки бухгалтера.
10. Забезпечення конфіденційності комерційної інформації підприємства.

Директор підприємства, якщо він призначений, виконує загальне керівництво підприємством та відповідає за його законність і результати діяльності. У відсутність директора ці обов'язки виконує засновник підприємства. Головний бухгалтер підприємства користується правами та обов'язками відповідно до чинного законодавства для бухгалтерів. Права та обов'язки інших посадовців підприємства визначаються чинним законодавством країни та трудовими угодами, які укладаються з ними при прийомі на роботу. Зміна складу засновників відбувається лише в разі продажу засновником своєї частки у статутному капіталі підприємства. У разі смерті засновника, його частка в статутному капіталі та право на участь у підприємстві переходять до спадкоємців.

2.3. Аналіз господарсько-фінансової діяльності підприємства

Для оцінки ефективності діяльності підприємства проведемо аналіз його основних економічних та фінансових показників. Оскільки фінансово-економічний стан є ключовим аспектом діяльності підприємства, він

визначається результатами його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Основні фінансові показники є важливими індикаторами успішності підприємства на ринку та його конкурентоспроможності, оскільки головною метою його діяльності є отримання прибутку. Аналіз цих показників спрямований на визначення рівня ефективності функціонування підприємства, виявлення негативних тенденцій та визначення можливих причин їх виникнення. Це дозволяє вчасно реагувати на кризові ситуації.

Аналіз господарської діяльності є науково розробленою системою методів і прийомів, які використовуються для вивчення економіки підприємства, виявлення резервів виробництва на основі облікових і звітних даних, а також розробки шляхів їх найбільш ефективного використання.

Предметом економічного аналізу є господарські процеси підприємства, соціально-економічна ефективність і кінцеві фінансові результати діяльності, які формуються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, що відображаються через систему економічної інформації. При цьому економіка підприємства вивчається не тільки в динаміці, але й в статичі.

Змістом економічного аналізу є детальний аналіз виробничо-економічної діяльності компанії з метою об'єктивної оцінки досягнень і розробки стратегій для підвищення ефективності управління.

Основним джерелом для оцінки економічного стану підприємства є фінансова звітність ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства протягом 2020-2022 років наведені таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Фінансово-економічні показники діяльності підприємства за 2020-2022 рр.

№	Показники	Одиниці виміру	Джерела інформації, розрахунок	Рік			Відхилення			
				Перший 2020	Другий 2021	Третій 2022	2022/2020		2022/2021	
							Абсолютне	Темп приросту, %	Абсолютне	Темп приросту, %
1	2	3	5	6	7	8	9=8-6	10=8/6×100-100	11=8-7	12=8/7×100-100
1. КАПІТАЛ ТА РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА										
1.1	Середня вартість сукупного капіталу	тис. грн.	Ф.1, 0,5×(ряд. 1300 гр. 3 + ряд. 1300 гр. 4)	3 590,100	5 051,500	10 381,550	6 791,450	189,172	5 330,050	105,514
1.2	Середня вартість власного капіталу	тис. грн.	Ф.1, 0,5×(ряд. 1495 гр. 3 + ряд. 1495 гр. 4)	739,850	1 749,500	1 109,700	369,850	49,990	-639,800	-36,570
1.3	Основні засоби									
1.3.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1011 гр. 4	1 673,5	18 419,0	2 018,6	345,1	20,621	-16 400,400	-89,041
1.3.2	знос на кінець року	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1012 гр. 4	1 283,5	1 475,8	1 651,2	367,700	28,648	175,400	11,885
1.3.3	середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	Ф.1, 0,5×(ряд. 1011 гр. 3 + ряд. 1011 гр. 4)	1 652,3	1 757,7	1 652,15	-0,150	-0,009	-105,550	-6,005
1.4	Нематеріальні активи									
1.4.1	за первинною вартістю на кін. року	тис. грн.	Ф.1, ряд.1001 гр. 4	-	-	-	-	-	-	-
1.4.2	знос (накопичена амортизація) на кінець року	тис. грн.	Ф.1, ряд.1002 гр. 4	-	-	-	-	-	-	-
1.4.3	середня вартість нематеріальних активів	тис. грн.	Ф.1, 0,5×(ряд. 1001 гр. 3 + ряд. 1001 гр. 4)	-	-	-	-	-	-	-
1.5	Оборотні активи									
1.5.1	усього на кінець року	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1195 гр. 4	3 387,7	5 959,2	14 070,4	10 682,700	315,338	8 111,2	136,112
1.5.2	дебіторська заборгованість на кінець року	тис. грн.	Ф.1, (ряд. 1125 гр.4+ ряд. 1130 гр. 4 + ряд. 1135 гр. 4 + ряд. 1140 гр. 4+ ряд. + ряд. 1155 гр. 4)	734,100	2 473,7	7 958,6	7 224,500	984,130	5 484,900	221,729
1.5.3	Запаси на кінець року	тис. грн.	Ф.1, (ряд. 1100 гр. 4 + ряд. 1110 гр. 4)	2 526,4	3 408,8	5 780,6	3 254,2	128,808	2 371,800	69,579
1.5.4	Грош. кошти та їх еквіваленти на кін.р.	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1165	0,300	-	89,500	89,200	29 733,333	-	-

Продовження таблиці 2.3

1.5.5	середні залишки оборотних засобів	тис. грн.	Ф.1, 0,5×(ряд. 1195 гр. 3 + ряд. 1195 гр. 4)	3 041,2	4 673,45	10 014,8	6 973,6	229,304	5 341,350	114,291
1.6	Середньооблікова чисельність									
1.6.1	середньооблікова чисельність працівників	чол.	Ф.1-підприємництво р.3, ряд 300 гр. 1	4	4	4	0	0	0	0
1.6.2	середньооблікова чисельність робітників	чол.	Оперативні данні							
2. ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ										
2.1	Чистий дохід від реалізації	тис. грн.	Ф.2, ряд.2000, гр3	9 789,0	9 530,0	26 999,9	17 210,900	175,819	17 469,900	183,315
2.2	Обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	Ф.1-підприємництво р.3, ряд 300 гр. 2	9 790,9	8 285,9	25 782,2	15 991,300	163,328	17 496,300	211,158
2.3	Обсяг виробництва продукції	тис. грн.	статистична звітність ф №1-П-НПП	10 327,0	7 627,65	33 183,7	22 856,710	221,328	25 556,147	335,046
2.4	Собівартість реаліз. продукції	тис. грн.	Ф.2, ряд 2050, гр. 3	8 387,0	8 562,2	25 044,6	16 657,600	8 095,400	-16 949,200	-33 606,8
2.5	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2090, гр. 3 (ряд 2095 гр. 3)	-	-	-	-	-	-	-
2.6	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	Ф.2,ряд 2190, гр. 3 (ряд 2195, гр. 3)	-	-	-	-	-	-	-
2.7	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	Ф.2, ряд 2290, гр.3 (ряд 2295, гр. 3)	169,900	159,100	357,500	187,600	110,418	198,400	124,701
2.8	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	Ф.2, ряд 2350, гр. 3 (ряд 2355), гр. 3	139,300	130,500	339,400	200,100	143,647	208,900	160,077
2.9	Фонд оплати праці працівників	тис. грн.	Ф.1-ПВ, ряд.5010, гр. 1 (місячна)	-	-	-	-	-	-	-
2.10	Фонд робочого часу	люд-години	Ф.1-ПВ, ряд.4010, гр. 1	-	-	-	-	-	-	-
3. ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕСУРСІВ										
3.1	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн. / особа	2.3 / 1.6.1	2 581,772	1 906,91	6 636,75	4 054,988	157,062	4 729,847	248,037
3.2	Продуктивність праці одного робітника	тис. грн. / особа	2.3 / 1.6.2	-	-	-	-	-	-	-
3.3	Рівень оплати праці за 1люд-год.	тис. грн. / люд-год	2.9 / 2.10	-	-	-	-	-	-	-
3.4	Середньомісячна заробітна плата одного працівника	тис. грн..	2.9×1000 / 1.6.1	-	-	-	-	-	-	-

Продовження таблиці 2.3

3.5	Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець року		Ф.1, ряд. 1012 / ряд. 1011 гр. 4	0,767	0,080	0,818	0,051	6,655	0,738	920,911
3.6	Коефіцієнт оновлення основних засобів		Ф.5, ряд. 260 гр.5 / ф.1 ряд. 1011 гр. 4	-	-	-	-	-	-	-
3.7	Коефіцієнт вибуття основних засобів		Ф.5, ряд. 260 гр. 8 / ф.1 ряд. 1011 гр. 3	-	-	-	-	-	-	-
3.8	Фондовіддача	грн./ грн.	2.2 / 1.3.3	5,926	4,714	15,605	9,680	163,352	10,891	231,036
3.9	Фондоозброєність праці працівників	тис. грн./ чол.	1.3.3 / 1.6.1	413,075	439,425	330,430	-82,645	-20,007	-108,995	-24,804
3.10	Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	Обороти	2.1. / 1.5.5	3,219	2,039	2,696	-0,523	-16,242	0,657	32,210
3.11	Середній період обороту оборотних засобів	Дні	360 дн. / 3.10	111,843	176,542	133,531	21,688	19,392	-43,010	-24,363
3.12	Коефіцієнт обіговості активів	грн./ грн.	2.1 / 1.1	2,727	1,887	2,601	-0,126	-4,618	0,714	37,857
3.13	Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	Обороти	2.1 / Ф.1, 0,5×(ряд. 1125 гр. 3 + ряд. 1125 гр. 4)	24,648	6,194	6,082	-18,566	-75,325	-0,112	-1,810
3.14	Середній період обороту дебіторської заборгованості	Дні	360 дн. / 3.13	14,606	58,119	59,191	44,585	305,262	1,071	1,844
3.15	Коефіцієнт обіговості запасів	Обороти	2.1 / Ф.1, 0,5×(ряд. 1100 гр. 3 + гр. 4 ряд 1100)	4,675	3,211	5,876	1,201	25,699	2,665	82,986
3.16	Середній період зберігання запасів	Дні	360 дн. / п.3.15	77,007	112,102	61,263	-15,744	-20,445	-50,840	-45,351
3.17	Тривалість операційного циклу	Дні	3.14 + 3.16	91,613	170,222	120,454	28,841	31,482	-49,768	-29,237
4. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ										
4.1	Рентабельність продажу	%	2.7 / 2.1 × 100	1,736	1,669	1,324	-0,412	-23,712	-0,345	-20,688
4.2	Рентабельність активів	%	2.7 / 1.1 × 100	4,732	3,150	3,444	-1,289	-27,234	0,294	9,336
4.3	Рентабельність власного капіталу	%	2.8 / 1.2 × 100	18,828	7,459	30,585	11,757	62,442	23,126	310,024

Динаміка зміни техніко-економічних показників ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки, представлена в таблиці 2.3, характеризується наступними змінами.

Сукупний капітал підприємства в 2022 році склав 10 381,55 тис. грн., що відзначається значним зростанням порівняно з 2020 роком, коли цей показник становив 3 590,1 тис. грн. Це свідчить про дуже позитивні динаміки у фінансовому стані підприємства, а саме про збільшення сукупного капіталу на 6 791,450 тис. грн. або на 189,17%. Також, порівняно з 2021 роком, коли сукупний капітал становив 5 051,5 тис. грн., спостерігається позитивний тенденційний ріст на 5 330,050 тис. грн. або на 105,514%.

З огляду на власний капітал, він також відзначається ростом у 2022 році порівняно з 2020 роком. Власний капітал становив 739,850 тис. грн. в 2020 році і 1 109,7 тис. грн. у 2022 році, що відповідає збільшенню на 369,850 тис. грн. або на 49,9%. Проте, порівняно з 2021 роком, коли власний капітал склав 1 749,5 тис. грн., відбулося зменшення на 639,8 тис. грн. або на 36,57%.

Загальна динаміка капіталу підприємства свідчить про ріст фінансової стабільності та зміну структури капіталу, яка може вплинути на ефективність його діяльності. Зміна структури сукупного та власного капіталу підприємства наведена на рисунку 2.4.

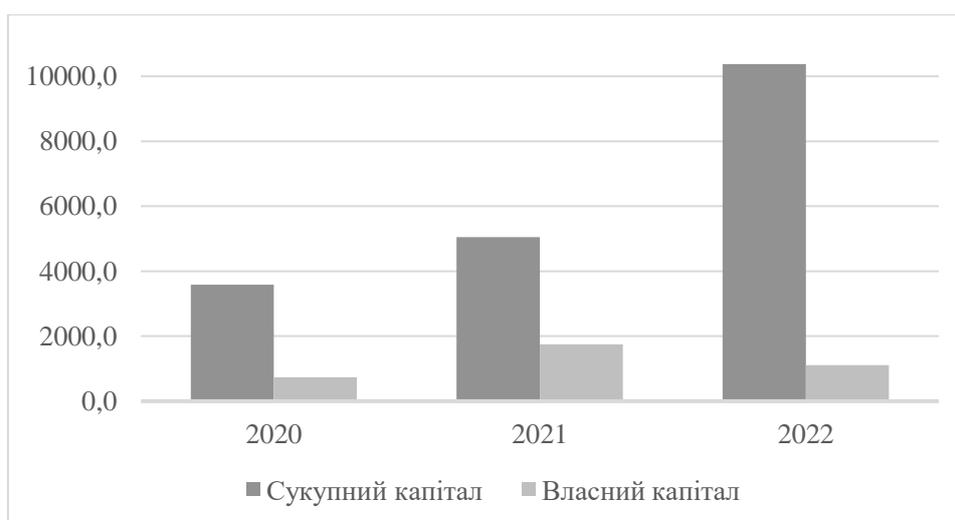

Рисунок 2.4 – Динаміка сукупного та власного капіталу ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки, тис.грн.

Чистий дохід підприємства збільшився на 17 210,90 тис. грн. або на 175,8% у 2022 році порівняно з 2020 роком. Це свідчить про ефективну роботу підприємства з реалізації своєї продукції та збільшення обсягів продаж.

Обсяг реалізованої продукції також показав суттєве зростання на 15 991,30 тис. грн. (163,3%) у 2022 році порівняно з 2020 роком. При цьому обсяг виробництва продукції збільшився ще більше - на 22 856,7 тис. грн. (221,3%). Це свідчить про розширення масштабів виробничої діяльності підприємства.

Водночас спостерігається і зростання собівартості реалізованої продукції - на 16 657,6 тис. грн. або на 199% у 2022 році відносно 2020 року (рис. 2.5).

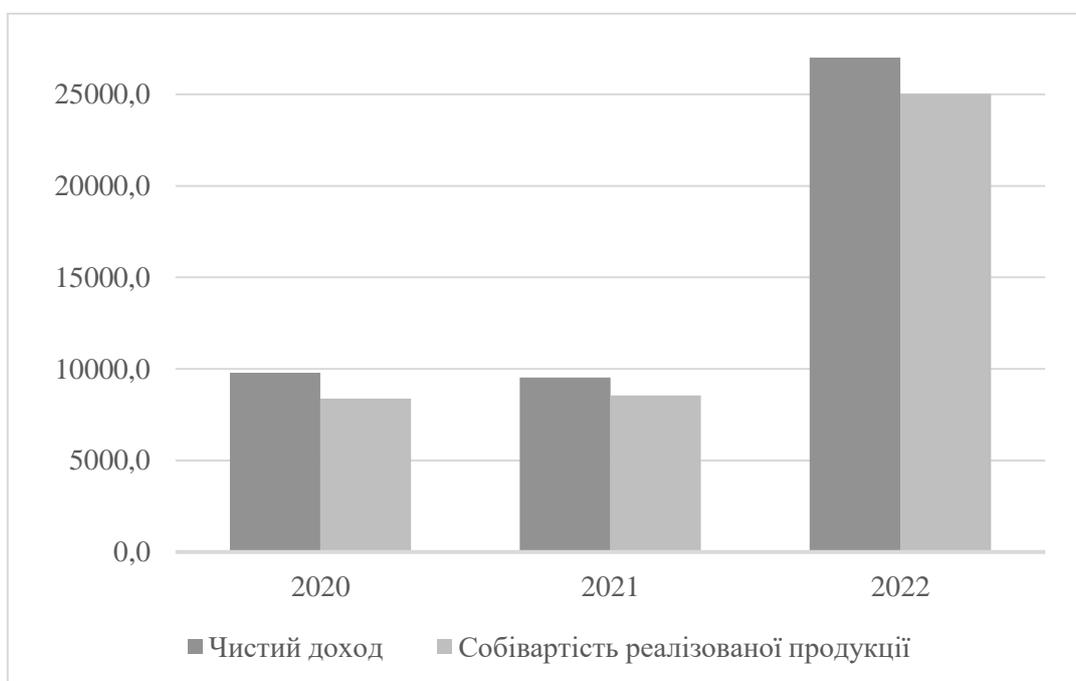

Рисунок 2.5 – Динаміка чистого доходу, собівартості реалізованої продукції ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

Це пояснюється збільшенням витрат на виробництво та реалізацію більших обсягів продукції. Проте темпи зростання чистого доходу випереджають темпи зростання собівартості, що свідчить про підвищення ефективності діяльності підприємства.

Середньорічна вартість основних фондів підприємства на кінець 2022 року становить 1 652,2 тис. грн. Тут слід зазначити, що ця вартість практично не змінилася порівняно з 2020 роком, зменшившись на 0,1%. У порівнянні з 2021 роком також відзначається зменшення на 105,6 тис. грн., або 6,0%.

Важливо звернути увагу на динаміку зносу основних фондів на кінець 2022 року, яка зросла на 367,7 тис. грн. або 28,6% порівняно з 2020 роком. Порівняно з 2021 роком, збільшення зносу становить 175,4 тис. грн. або 11,9%.

Необхідно відзначити, що збільшення зносу основних фондів може вказувати на необхідність уваги до питань збереження та обслуговування основних засобів, оскільки це може вплинути на ефективність діяльності підприємства у майбутньому.

Фондовіддача підприємства в 2022 році становить 15,6 грн./грн. це показник значно вищий порівняно з 2020 роком, коли він складав 5,9 грн./грн. Також відзначається збільшення фондовіддачі на 9,7 грн./грн., або 163,4%, у порівнянні з 2020 роком. У порівнянні з 2021 роком, фондовіддача зросла на 10,9 грн./грн. або 231,0%. Це свідчить про значне підвищення ефективності виробництва та ефективне використання основних фондів на підприємстві. Збільшення фондовіддачі може свідчити про ефективне керування ресурсами та їхнє більш ефективне використання у виробничому процесі.

Аналіз коефіцієнта фондоозброєності працівників підприємства показує, що на кінець 2022 року на одного працівника припадає 330,4 тис. грн. основних фондів. За період з 2020 по 2022 рік відзначається зменшення цього показника на 82,6 тис. грн. або 20,0%. Порівнюючи з 2021 роком, спостерігається зниження фондоозброєності працівників на 109,0 тис. грн. або 24,8%. Важливо зазначити, що зменшення цього показника може вплинути на ефективність використання робочої сили на підприємстві і вимагати уваги до оптимізації ресурсів.

За період з 2020 по 2022 рік вартість оборотних активів підприємства зросла на 10 682,7 тис. грн. або 315,3%, до 14 070,4 тис. грн. У порівнянні з 2020 роком, це збільшення становить 8 111,2 тис. грн. або 136,1%. Можна

замітити, що збільшення вартості оборотних активів може вказувати на активізацію фінансово-господарської діяльності підприємства. Однак, необхідно аналізувати склад цих активів та їх структуру, оскільки це може вплинути на ефективність фінансового управління підприємством в майбутньому.

Рентабельність продажу підприємства в 2022 році склала 1,32%, що є нижче на 0,41% від рентабельності у 2020 році. Таким чином, можна відзначити зниження рентабельності продажу, що може свідчити про проблеми у виробництві або збуті продукції.

Рентабельність активів також зменшилася з 4,73% у 2020 році до 3,44% у 2022 році. Це означає, що відносно витрат на активи, прибуток зменшився, що може бути пов'язано з ефективністю використання активів.

Найвищий приріст показників відбувся у рентабельності власного капіталу, який зріс з 7,46% у 2021 році до 30,58% у 2022 році. Це може бути позитивним сигналом, оскільки він вказує на збільшення прибутку відносно власного капіталу, що може бути результатом ефективного фінансового управління.

Продовжимо аналіз економічного та фінансового стану підприємства з аналізу персоналу та ефективність його використання (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Аналіз продуктивності праці ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

Показники	Одиниці виміру	2020 Рік	2021 Рік	2022 рік	Відхилення 2022 року до 2020 року	
					+/-	%
1	2	3	4	5	6	7
1. Обсяг виробництва продукції, робіт, послуг	тис. грн.	9789,00	9530,00	26999,90	17210,90	175,82
2. Середньоспискова чисельність працівників	осіб	4,00	4,00	4,00	0,00	0,00

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7
3. Середньоспискова чисельність робітників	осіб	3,00	3,00	3,00	0,00	0,00
4. Питома вага робітників у складі персоналу підприємства	%	75,00	75,00	75,00	0,00	0,00
5. Середньорічна продуктивність праці:						
- одного працівника	тис. грн./ особу	2447,25	2382,50	6749,98	4302,73	175,82
- одного робітника	тис. грн./ особу	3263,00	3176,67	8999,97	5736,97	175,82

На підприємствах олійної промисловості забезпеченість кваліфікованими працівниками має велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення ефективності виробництва продукції, зниження її собівартості, збільшення прибутку та покращення інших економічних показників.

В ПП «АРЕАЛ» у 2022 році не відбулася зміна кількості працівників у порівнянні з 2020 роком та 2021 роком (рис.2.6).

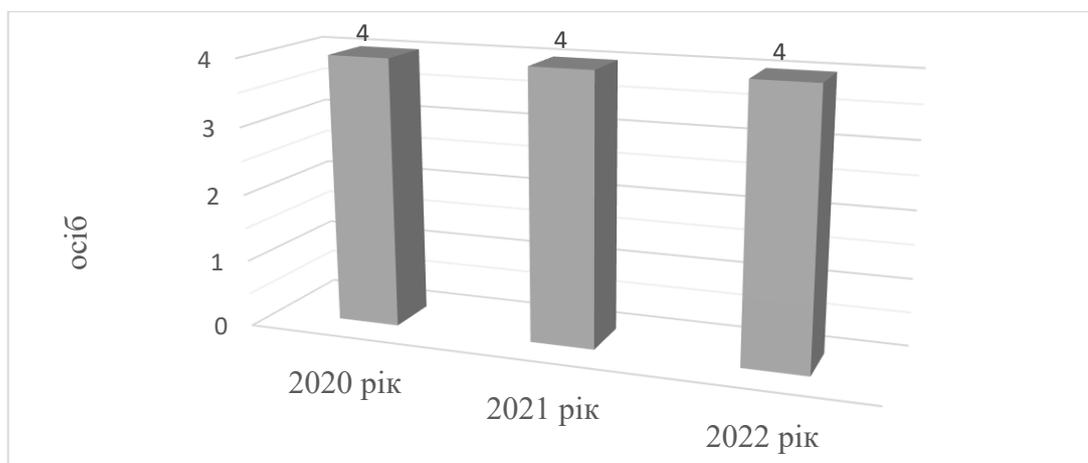

Рисунок 2.6 – Динаміка середньооблікової чисельності працівників ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

Ефективність використання трудових ресурсів виявляється у показниках продуктивності праці окремого працівника. Середньорічна продуктивність праці на підприємстві у 2022 році порівняно з 2020 роком збільшилась на 4302,73 тис.грн./осіб. або на 175,82% (рис.2.7).

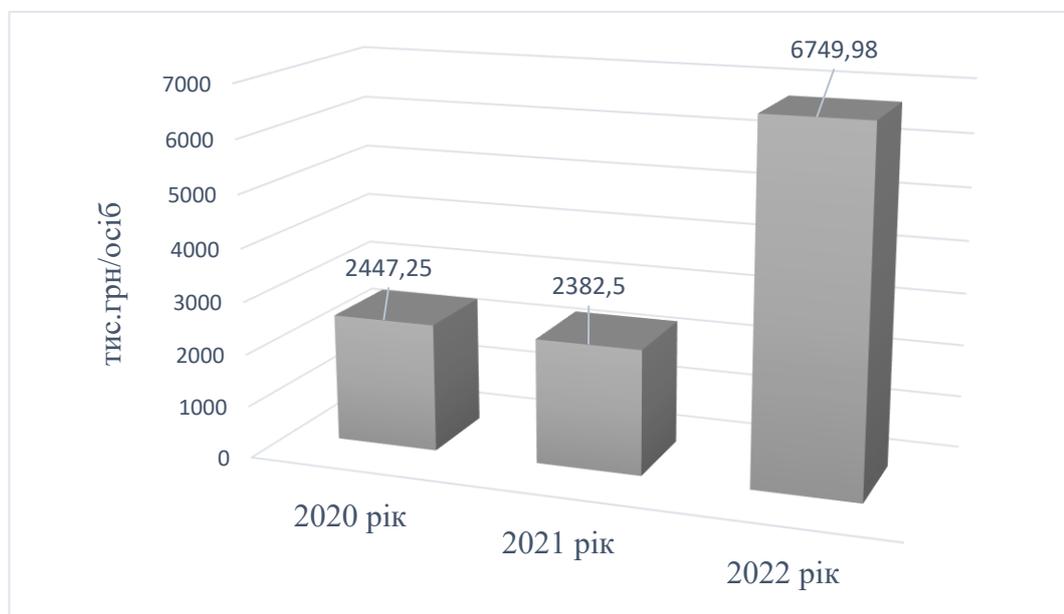

Рисунок 2.7 – Динаміка продуктивності праці одного працівника ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

Основним складовим елементом капіталу ПП «АРЕАЛ» є основні фонди. У таблиці 2.5 приведені дані про стан та рух основних засобів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки.

Первісна вартість основних засобів у 2020 році складала 1673,50 тис.грн., у 2021 році їх вартість зросла до 1841,90 тис. грн., у 2022 році вона стала дорівнювати 2018,60 тис.грн. У 2022 році первісна вартість основних фондів порівняно з 2020 роком зросла на 20,62%, порівняно з 2021 роком на 9,59%.

У сучасних умовах однією з найважливіших мет підприємства є підвищення ефективності використання його основних засобів. Ступінь досягнення цієї мети визначається через аналіз динаміки показників ефективності використання основних засобів (табл. 2.6).

Таблиця 2.5 – Аналіз стану та руху основних засобів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

№	Показники	Роки			2022 від 2020		2022 від 2021	
		2020	2021	2022	Відхилення			
					Абсолютне	Темп зрост., %	Абсолютне	Темп зрост., %
1	Вартість основних засобів на кінець року (первісна вартість), тис. грн.	1673,50	1841,90	2018,60	345,10	20,62	176,70	9,59
2	Знос основних засобів, тис. грн.	1283,50	1475,80	1651,20	367,70	28,65	175,40	11,89
3	Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	390,00	366,10	367,40	-22,60	-5,79	1,30	0,36
4	Коефіцієнт зносу	0,77	0,80	0,82	0,05	6,65	0,02	2,09

Таблиця 2.6 – Аналіз показників ефективності використання основних засобів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

№	Показники	Роки			2022 від 2020		2022 від 2021	
		2020	2021	2022	Відхилення			
					Абсолютне	Темп зрост., %	Абсолютне	Темп зрост., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	9789,00	9530,00	26999,90	17210,90	75,82	17469,90	83,31
2	Прибуток (збиток) від діяльності, тис. грн.	169,90	159,10	357,50	187,60	110,4	198,40	124,70
3	Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1652,15	1757,70	1930,25	278,10	16,83	172,55	9,82

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Середньоспискова чисельність працівників, осіб	4,00	4,00	4,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	Фондовіддача, (грн./грн.)	5,93	5,42	13,99	8,06	136,0	8,57	157,99
6	Фондоозброєність праці, тис. грн./особу	413,04	439,43	482,56	69,53	16,83	43,14	9,82
7	Рентабельність основних засобів, %	4,73	3,15	3,44	-1,29	-27,3	0,29	9,34

Аналіз даних таблиці 2.6 дозволяє зробити висновок, що за 2020-2022 роки чистий дохід підприємства збільшився у 2022 році порівняно з 2020 роком на 17210,90 тис.грн. або на 75,82%, та збільшився порівняно з 2021 роком на 17469,90 тис.грн. або на 83,31%.

Прибуток від діяльності підприємство отримало протягом 2020 – 2022 років, в 2020 році він становив 169,90 тис.грн., в 2021 році – 159,10 тис.грн., в 2022 році – 357,50 тис.грн, тобто за це період прибуток зріс на 110,40%.

Значне збільшення чистого доходу від реалізації продукції та отримання прибутків від операційної діяльності позитивно позначилося на показниках ефективності використання основних засобів ПП "АРЕАЛ".

Фондовіддача зросла з 5,93 грн/грн у 2020 році до 13,99 грн/грн у 2022 році (на 136,0%), а фондоозброєність праці збільшилась на 69,53 тис. грн або 16,83%. Однак рентабельність основних фондів зменшилась з 4,73% у 2020 році до 3,15% у 2021 році та 3,44% у 2022 році.

Переглянемо динаміку цих показників на рисунках 2.8 та 2.9.

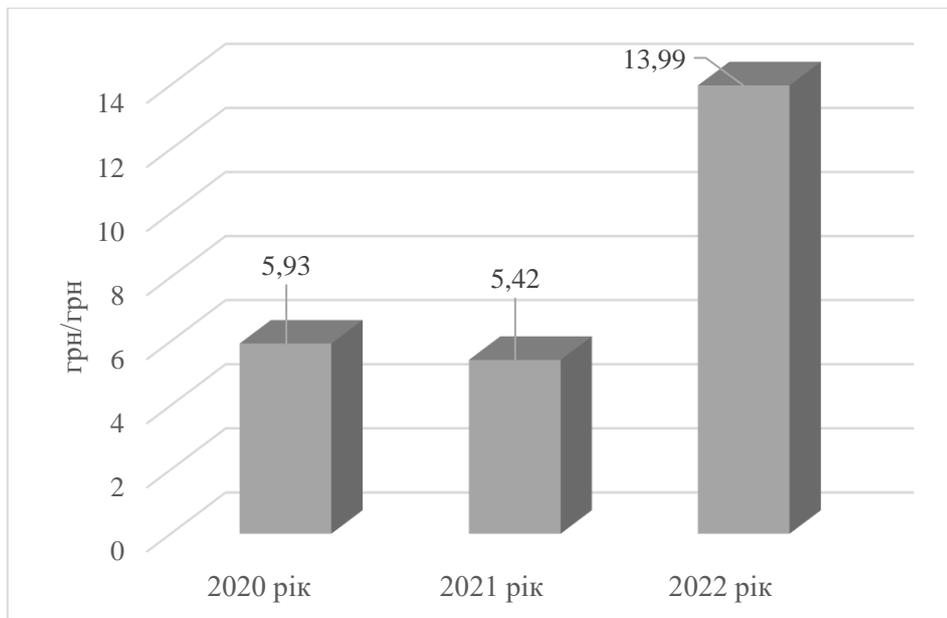

Рисунок 2.8 – Динаміка фондівддачі ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

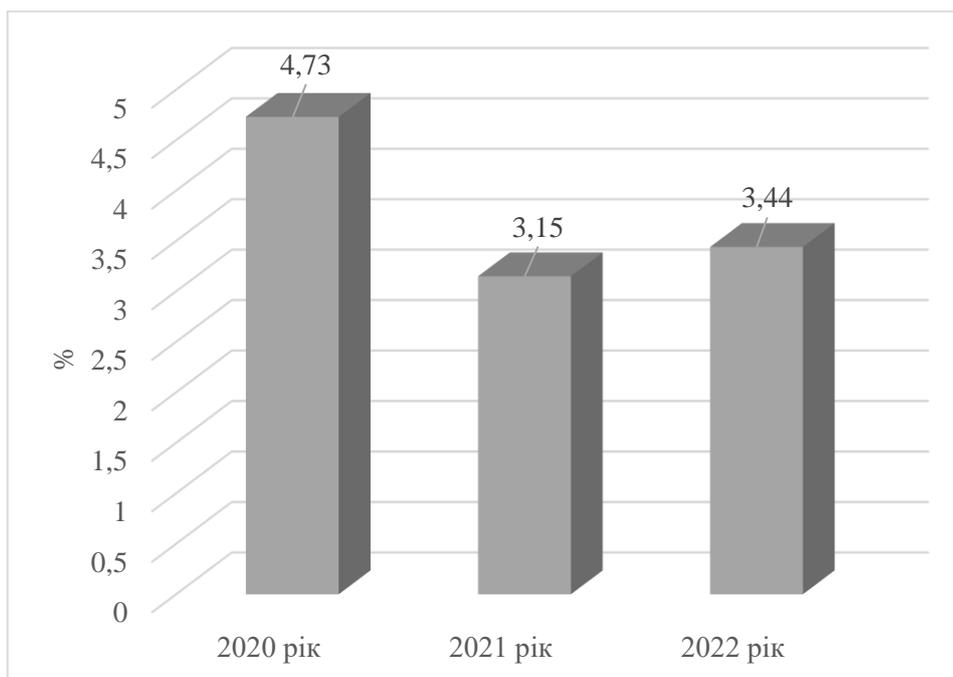

Рисунок 2.9 – Динаміка рентабельності основних засобів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

Проведемо аналіз змін складу та структури оборотних засобів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка складу та структури оборотних засобів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

№	Показники	На кінець 2020 року		На кінець 2021 року		На кінець 2022 року		Відхилення					
								2022 рік до 2020 року			2022 рік до 2021 року		
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	Темп росту, %	тис. грн.	%	Темп росту, %
	Оборотні активи, тис. грн.	3387,70	100,00	5959,20	100,00	14070,40	100,00	10682,70	100,00	315,34	8111,20	100,0	136,11
З них:													
1	Запаси	2526,40	74,58	3408,80	57,20	5780,60	41,08	3254,20	30,46	128,81	2371,80	29,24	69,58
1.1	готова продукція	2276,40	67,20	2184,80	36,66	4712,40	33,49	2436,00	22,80	107,01	2527,60	31,16	115,69
2	Дебіторська заборгованість	734,10	21,67	2473,70	41,51	7958,60	56,56	7224,50	67,63	984,13	5484,90	67,62	221,73
2.1	за товари, роботу, послуги	607,50	17,93	2469,60	41,44	6409,00	45,55	5801,50	54,31	954,98	3939,40	48,57	159,52
2.2	Інша поточна дебіторська заборгованість	126,60	3,74	4,10	0,07	1549,60	11,01	1423,00	13,32	1124,01	1545,50	19,05	37695,1
3	Гроші та їх еквіваленти	0,30	0,01	0,00	0,00	89,50	0,64	89,20	0,83	29733,3	89,50	1,10	100,00
4	Інші оборотні активи	126,90	3,75	76,70	1,29	241,70	1,72	114,80	1,07	90,46	165,00	2,03	215,12

Загальна величина оборотних активів збільшилась у 2022 році порівняно з 2020 роком на 10682,70 тис.грн. або на 315,34%, у порівнянні з 2021 роком – на 8111,20 тис.грн, або на 136,11%. Запаси збільшились відповідно на 3254,20 тис.грн. або на 128,81% та на 2371,80 тис.грн. або на 69,58%. А дебіторська заборгованість у 2022 році, порівняно з 2020 роком збільшилась на 7224,50 тис.грн. або на 984,13%, у порівнянні з 2021 роком – на 5884,90 тис.грн. або на 221,73%.

Протягом 2020-2022 років структура оборотних активів підприємства характеризувалася значною вагою запасів та дебіторської заборгованості. У 2020 році обсяг запасів становив 2526,40 тис. грн або 74,58% від загальної суми оборотних активів, у 2021 році – 3408,80 тис. грн або 57,20%, а в 2022 році – 5780,60 тис. грн або 41,08%. Серед запасів, готова продукція складала найбільшу частку в 2020 році – 67,20% від загальної суми оборотних активів, у 2021 році – 36,66%, та у 2022 році – 33,49%.

Структура оборотних активів ПП «АРЕАЛ» у 2022 році зображена на рисунку 2.10.

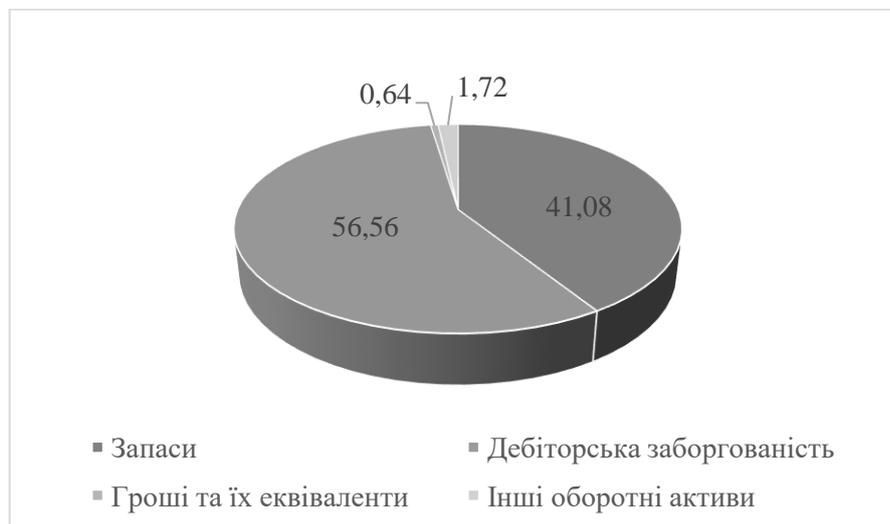

Рисунок 2.10 – Структура оборотних активів ПП «АРЕАЛ» у 2022 році, %.

Протягом 2020-2022 років дебіторська заборгованість зазнавала змін як у загальній сумі, так і в структурі оборотних активів. У 2020 році її величина становила 734,10 тис. грн або 21,67% у структурі оборотних активів. У 2021 році

дебіторська заборгованість зросла до 2473,70 тис. грн, що становило 41,51% у структурі. У 2022 році ця величина подвоїлась, досягнувши 7958,60 тис. грн, а в її структурі вона складала 56,56% від оборотних активів.

Важливою частиною аналізу оборотних активів є також розрахунок показників ефективності їх використання, які представлені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники ефективності використання оборотних активів ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

№	Показники	Роки			2022 від 2020		2022 від 2021	
		2020	2021	2022	Відхилення			
					Абсолютне	Темп зрост, %	Абсолютне	Темп зрост, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Середні залишки оборотних активів, тис грн.	3148,90	4673,45	10014,80	6865,90	218,04	5341,35	114,29
1.1	Грошових коштів та їх еквівалентів	0,30	0,00	89,50	89,20	29733,3	89,50	100,00
1.2	Дебіторської заборгованості	734,10	2473,70	7958,60	7224,50	984,13	5484,90	221,73
1.3	Запасів	2526,40	3408,80	5780,60	3254,20	128,81	2371,80	69,58
2	Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	9789,00	9530,00	26999,90	17210,9	175,82	17469,9	183,31
2.1	Одноденна виручка від реалізації, тис.грн.	26,82	26,11	73,97	47,15	175,80	47,86	183,30
3	Оборотність оборотних активів, дні	115,80	176,54	133,53	17,73	15,31	-43,01	-24,36
3.1	Грошових коштів та їх еквівалентів	43,53	54,57	24,13	-19,40	-44,56	-30,44	-55,78
3.2	Дебіторської заборгованості	14,61	58,12	59,19	44,59	305,26	1,07	1,84
3.3	Запасів	77,01	112,10	61,26	-15,74	-20,45	-50,84	-45,35
4	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	3,11	2,04	2,70	-0,41	-13,28	0,66	32,21

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4.1	Грошових коштів та їх еквівалентів	2,73	1,89	2,60	-0,13	-4,62	0,71	37,86
4.2	Дебіторської заборгованості	24,65	6,19	6,08	-18,57	-75,32	-0,11	-1,81
4.3	Запасів	4,67	3,21	5,88	1,20	25,70	2,66	82,99
6	Прибуток від діяльності	169,90	159,10	357,50	187,60	110,42	198,40	124,70
7	Рентабельність оборотних активів, %	4,73	3,15	3,44	-1,29	-27,23	0,29	9,34

Аналіз коефіцієнта оборотності оборотних активів, грошових коштів та їх еквівалентів, коштів у розрахунках та запасів вказує на сповільнення обороту оборотних активів протягом 2020-2022 років. Коефіцієнт оборотності оборотних активів зменшився з 3,11 у 2020 році до 2,70 у 2022 році, оборотності грошових коштів та їх еквівалентів – з 2,73 до 2,60, дебіторської заборгованості – з 24,65 до 6,08 відповідно, а коефіцієнт оборотності запасів збільшився – з 4,67 у 2020 році до 5,88 у 2022 році. Це призвело до необхідності підприємству залучати додаткові оборотні кошти, що мало негативний вплив на фінансові результати його діяльності. Протягом періоду з 2020 по 2022 рік використання оборотних активів, рентабельність яких становила 4,73% у 2020 році, зменшилось до 3,15% у 2021 році та 3,44% у 2022 році (рис.2.11).

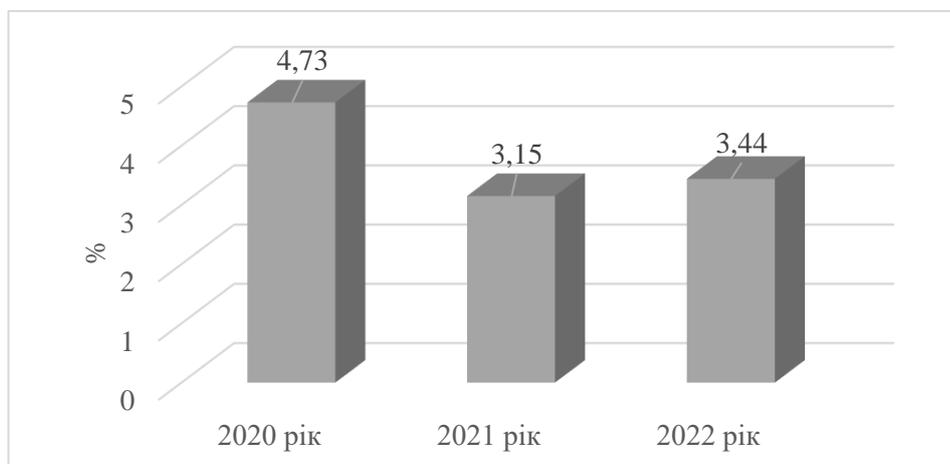

Рисунок 2.11 – Рентабельність оборотних активів

ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 рр.

Прибуток є важливим показником для будь-якого підприємства у ринкових умовах господарювання і виступає його стратегічною метою, що є необхідним для забезпечення нормального функціонування. Давайте розглянемо в таблиці 2.9 динаміку утворення чистого прибутку у ПП "АРЕАЛ" протягом 2020-2022 років.

Таблиця 2.9 – Динаміка формування чистого прибутку ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

№	Показники, тис. грн.	Роки			Відхилення			
					2022 до 2020		2022 до 2021	
		2020	2021	2022	Абсолютне	Темп зрост., %	Абсолютне	Темп зрост., %
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	9789,00	9530,00	26999,9	17210,9	175,82	17469,9	183,31
2	Собівартість реалізованої продукції	8387,00	8562,20	25044,6	16657,6	198,61	16482,4	192,50
3	Прибуток до оподаткування від звичайної діяльності	169,90	159,10	357,50	187,60	110,42	198,40	124,70
4	Податок на прибуток	30,60	28,60	18,10	-12,50	-40,85	-10,50	-36,71
5	Чистий прибуток	139,30	130,50	339,40	200,10	143,65	208,90	160,08

Як видно з даних таблиці 2.9, в 2020-2022 роках ПП «АРЕАЛ» отримувало чистий прибуток, який в 2022 році зріс на 143% відносно 2020 року і на 160,08% відносно 2021 року, тобто підприємство отримало прибуток у розмірі 139,30 тис.грн. в 2020 році, 130,50 тис.грн. в 2021 році та 339,40 тис.грн. у 2022 році. Динаміка чистого прибутку ПП «АРЕАЛ»т в 2020-2022 роках наведена на рисунку 2.12.

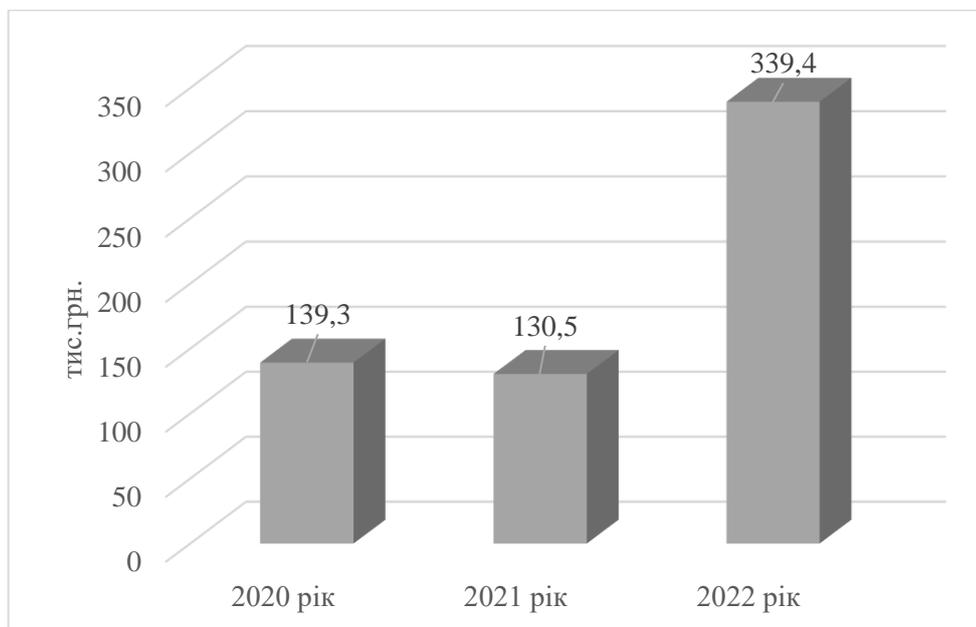

Рисунок 2.12 – Динаміка чистого прибутку ПП «АРЕАЛ»

Формуючи програму використання майна підприємства доцільно дати характеристику показників рентабельності діяльності ПП «АРЕАЛ» (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз рентабельності діяльності ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

№	Показники, тис. грн.	Роки			Відхилення			
					2022 до 2020		2022 до 2021	
		2020	2021	2022	Абсолютне	Темп зрост., %	Абсолютне	Темп зрост., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Середньорічна вартість сукупного капіталу, тис.грн.	3590,10	5051,50	10381,55	6791,45	189,17	5330,05	105,51
2	у тому числі власного капіталу, тис.грн.	739,85	874,75	1109,70	369,85	49,99	234,95	26,86
3	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн.	169,90	159,10	357,50	187,60	110,42	198,40	124,70

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	у тому числі чистий прибуток, тис. грн.	139,30	130,50	339,40	200,10	143,65	208,90	160,08
5	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	8387,00	8562,20	25044,60	16657,60	198,61	16482,40	192,50
6	Чистий дохід від реалізації продукції, робіт, послуг, тис. грн.	9789,00	9530,00	26999,90	17210,90	175,82	17469,90	183,31
7	Рентабельність активів, %	4,73	3,15	3,44	-1,29	-27,23	0,29	9,34
8	Рентабельність власного капіталу, %	18,83	14,92	30,58	11,76	62,44	15,67	105,01
9	Рентабельність продажу, %	1,74	1,67	1,32	-0,41	-23,71	-0,35	-20,69

Показники рентабельності у 2020 році мали такі значення: рентабельність активів – 4,73%, власного капіталу – 18,83%, продажу – 1,74%. В 2021 році ці показники зменшилися: рентабельність активів – до 3,15%, власного капіталу – до 14,92%, продажу – 1,67%. В 2022 році відбулося зростання показників рентабельності активності та власного капіталу до 3,44% та 30,58 % відповідно, а рентабельність продажу зменшилась до 1,32%. Розглянемо динаміку рентабельності діяльності ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки на рисунку 2.13.

Отже, аналіз фінансового стану підприємства "АРЕАЛ" за 2020-2022 роки вказує на значне покращення фінансової стійкості. Сукупний капітал та чистий дохід відзначаються істотним зростанням, що свідчить про ефективну роботу у сфері виробництва та продажу продукції. Збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції також підтверджує успішну діяльність підприємства.

Однак, важливо враховувати зменшення фондоозброєності працівників та зростання зносу основних фондів, що можуть вимагати уваги до оптимізації ресурсів та обслуговування основних засобів для підтримки подальшого росту підприємства.

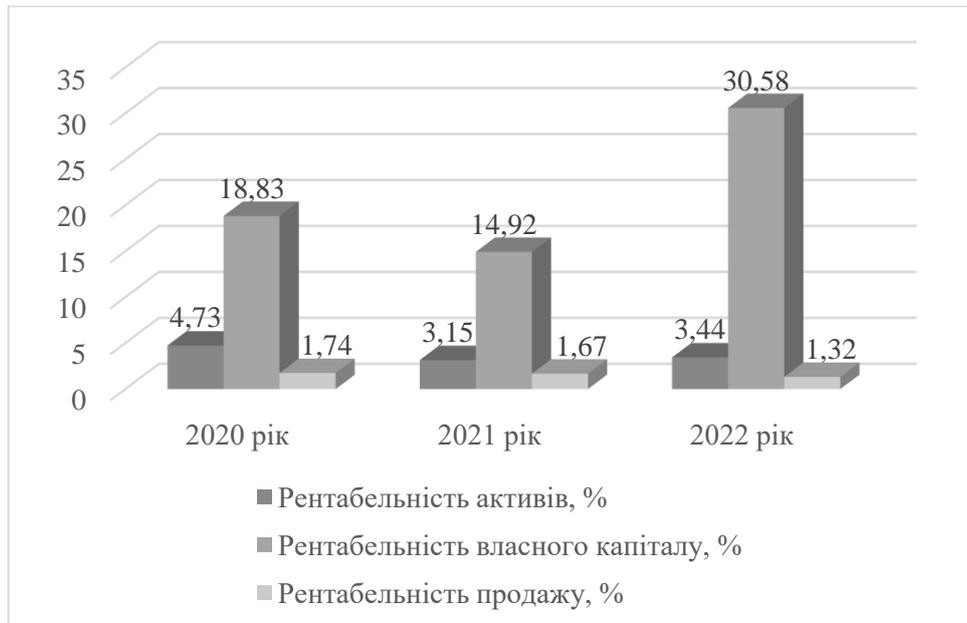

Рисунок 2.13 – Динаміка рентабельності діяльності ПП «АРЕАЛ» за 2020-2022 роки

Аналіз рентабельності вказує на різні тенденції, з зниженням рентабельності продажу та активів, але зі значним підвищенням рентабельності власного капіталу, що може бути результатом ефективного фінансового управління підприємством.

2.4. Стан охорони праці на ПП «АРЕАЛ»

Система управління охороною праці (СУОП) є комплексом заходів, спрямованих на забезпечення безпечних умов праці та охорону здоров'я працівників. Ефективна СУОП є невід'ємною частиною стратегії будь-якого підприємства, що прагне забезпечити високий рівень безпеки та здоров'я на робочих місцях. Розглянемо основні елементи СУОП, їх значення та вплив на діяльність підприємства.

Основні елементи системи управління охороною праці відображено на рисунку 2.14.

Рисунок 2.14 – Основні елементи системи управління охороною праці

1. Політика у сфері охорони праці визначає загальні принципи, цілі та завдання підприємства щодо забезпечення безпеки праці та охорони здоров'я працівників. Ця політика повинна бути документально оформлена, схвалена керівництвом підприємства та доведена до відома всіх працівників. Вона включає зобов'язання щодо:

- дотримання нормативно-правових актів з охорони праці;
- постійного вдосконалення умов праці;
- забезпечення необхідних ресурсів для реалізації заходів з охорони праці;
- навчання та підвищення кваліфікації працівників.

2. Організаційна структура та відповідальність. Система управління охороною праці вимагає чіткої організаційної структури, яка визначає відповідальність та повноваження кожного рівня управління. Основними елементами організаційної структури є:

- відділ охорони праці, відповідальний за розробку та впровадження заходів з охорони праці;
- керівники структурних підрозділів, відповідальні за виконання вимог з охорони праці на місцях;

– уповноважені особи з охорони праці, які здійснюють контроль та моніторинг виконання заходів з охорони праці.

3. Ідентифікація та оцінка ризиків є елементом СУОП, що дозволяє виявляти потенційні небезпеки та оцінювати їх вплив на працівників. Процес оцінки ризиків включає:

- виявлення небезпечних факторів на робочих місцях;
- оцінку рівня ризику та ймовірності його виникнення;
- визначення заходів для мінімізації або усунення ризиків.

4. Планування заходів з охорони праці. На основі оцінки ризиків розробляється план заходів з охорони праці, який включає:

- заходи щодо усунення виявлених небезпек;
- впровадження засобів індивідуального та колективного захисту;
- проведення навчань та інструктажів для працівників;
- моніторинг та контроль виконання запланованих заходів.

5. Навчання та інструктажі є важливою складовою СУОП, яка забезпечує підвищення рівня обізнаності працівників щодо правил безпеки та охорони праці. Основні види навчань та інструктажів:

- вступний інструктаж – проводиться для всіх нових працівників;
- первинний інструктаж на робочому місці – проводиться для працівників перед початком виконання нових робіт;
- періодичний інструктаж – проводиться з певною регулярністю для оновлення знань працівників;
- позаплановий інструктаж – проводиться у разі змін у технологічному процесі або після нещасних випадків.

6. Моніторинг та контроль є важливими елементами СУОП, які забезпечують постійний нагляд за виконанням заходів з охорони праці. Це включає:

- регулярні перевірки робочих місць на відповідність вимогам охорони праці;
- проведення внутрішніх та зовнішніх аудитів системи управління охороною праці;

- аналіз результатів моніторингу та вжиття коригувальних заходів.

Розглянемо етапи впровадження системи управління охороною праці на підприємстві (рис.2.15).

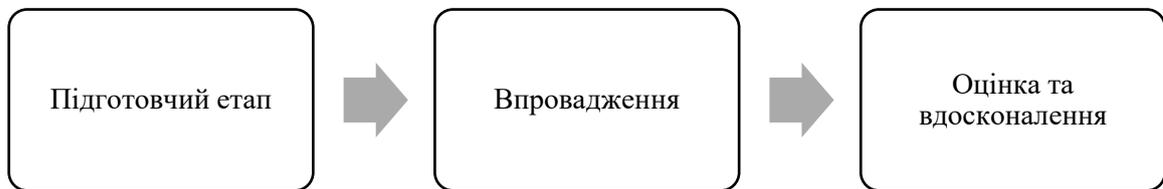

Рисунок 2.15 – Етапи впровадження СУОП на підприємстві

Впровадження системи управління охороною праці на підприємстві включає кілька етапів:

1. Підготовчий етап – аналіз поточного стану охорони праці, визначення цілей та завдань, розробка плану впровадження;
2. Впровадження – реалізація запланованих заходів, навчання працівників, впровадження системи моніторингу та контролю
3. Оцінка та вдосконалення – аналіз результатів впровадження, виявлення недоліків та внесення коригувань до системи.

Сучасні технології дозволяють значно підвищити ефективність СУОП, включаючи впровадження автоматизованих систем контролю за умовами праці, використання спеціалізованого програмного забезпечення для моніторингу та аналізу даних, застосування новітніх засобів індивідуального захисту.

Охорона праці є важливою складовою діяльності будь-якого підприємства, яка спрямована на забезпечення безпеки та здоров'я працівників. ПП «АРЕАЛ» є одним з підприємств у регіоні, яке займається виробництвом сільськогосподарської продукції. Проаналізуємо стан охорони праці на підприємстві, розглянемо основні проблеми та шляхи їх вирішення.

Охорона праці на підприємстві регулюється низкою нормативних актів України, включаючи Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про

працю України, а також інші нормативно-правові акти та стандарти. Ці документи визначають вимоги щодо створення безпечних умов праці, проведення навчань, медичних оглядів та інспекцій.

На підприємстві діють внутрішні нормативні документи, що регулюють охорону праці, включаючи положення про систему управління охороною праці, інструкції з охорони праці для різних категорій працівників, плани заходів з охорони праці тощо.

На ПП «АРЕАЛ» створено відділ охорони праці, який відповідає за розробку і впровадження заходів з охорони праці, контроль за їх виконанням, а також проведення навчань і інструктажів для працівників. Відділ охорони праці співпрацює з іншими структурними підрозділами підприємства для забезпечення комплексного підходу до вирішення питань охорони праці.

На підприємстві регулярно проводяться навчання та інструктажі з охорони праці для всіх працівників. Нові працівники проходять обов'язковий вступний інструктаж, а також первинний інструктаж на робочому місці. Періодичні інструктажі проводяться з метою оновлення знань працівників про правила безпеки та охорони праці.

На ПП «АРЕАЛ» організовано проведення обов'язкових попередніх та періодичних медичних оглядів для працівників, які працюють в умовах підвищеної небезпеки. Це дозволяє своєчасно виявляти та запобігати професійним захворюванням, а також забезпечувати працівників необхідними рекомендаціями щодо збереження здоров'я.

Підприємство здійснює оцінку ризиків для виявлення небезпек та розробки заходів для їх усунення або мінімізації. Це включає аналіз виробничих процесів, виявлення потенційних небезпек та розробку планів дій у випадку надзвичайних ситуацій.

Проблеми та виклики, з якими стикається підприємство в сфері охорони праці:

– Однією з основних проблем є недостатнє фінансування заходів з охорони праці, що може призводити до неефективного впровадження програм та заходів безпеки.

– Іншою проблемою є недостатня мотивація працівників до дотримання правил охорони праці, що може бути викликано як низькою обізнаністю, так і відсутністю ефективних стимулів.

На рисунку 2.16 розглянемо шляхи удосконалення охорони праці.

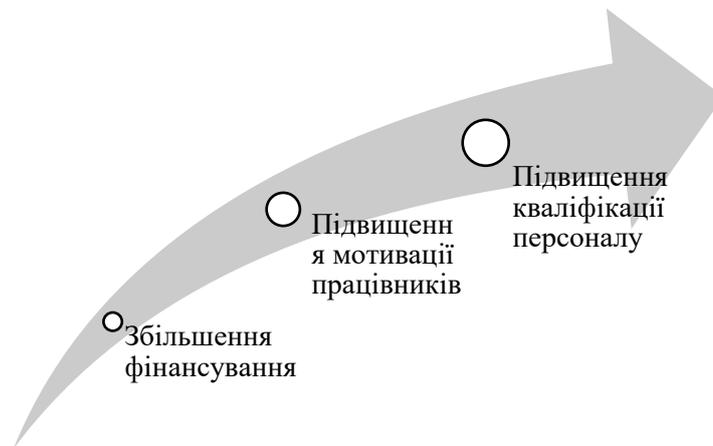

Рисунок 2.16 – Шляхи удосконалення охорони праці

1. Збільшення фінансування. Для ефективного впровадження заходів з охорони праці необхідно збільшити фінансування, що дозволить модернізувати обладнання, забезпечити працівників сучасними засобами індивідуального захисту та впровадити новітні технології безпеки.

2. Підвищення мотивації працівників. Для підвищення мотивації працівників до дотримання правил охорони праці необхідно впроваджувати мотиваційні програми, такі як бонуси за безаварійну роботу, конкурси на кращу організацію робочого місця, а також забезпечити працівників сучасними засобами індивідуального захисту.

3. Підвищення кваліфікації персоналу. Організація регулярних тренінгів та навчальних програм для підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони праці дозволить підвищити їхню обізнаність та відповідальність за дотримання правил безпеки.

Охорона праці на ПП «АРЕАЛ» є важливим напрямом діяльності, що забезпечує безпеку та здоров'я працівників. Незважаючи на наявність проблем, підприємство впроваджує заходи з підвищення рівня охорони праці, проводячи навчання, медичні огляди та оцінку ризиків. Впровадження та покращення заходів дозволить забезпечити безпечні умови праці та підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ НАПРЯМІВ ПОКРАЩЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПП «АРЕАЛ»

3.1. Шляхи удосконалення системи управління якістю продукції

У сучасних умовах глобалізації та високої конкуренції на ринку якість продукції є важливим фактором успіху промислових підприємств. Впровадження сучасних стандартів якості, таких як ISO та HACCP, дозволяє не тільки підвищити якість продукції, але й забезпечити її відповідність міжнародним вимогам та нормам. Це, у свою чергу, сприяє розширенню ринків збуту, збільшенню конкурентоспроможності та зміцненню довіри споживачів до продукції підприємства. Розглянемо основні положення стандартів ISO та HACCP.

ISO 9001 є міжнародним стандартом, який визначає вимоги до системи управління якістю (СУЯ). Цей стандарт спрямований на забезпечення стабільної якості продукції та послуг, задоволення потреб споживачів та підвищення ефективності діяльності підприємства. Основні принципи ISO 9001 включають орієнтацію на клієнта, лідерство, залучення персоналу, процесний підхід, системний підхід до управління, постійне вдосконалення, прийняття рішень на основі фактів та взаємовигідні відносини з постачальниками. Розглянемо основні етапи впровадження стандартів ISO (рис. 3.1) [32].

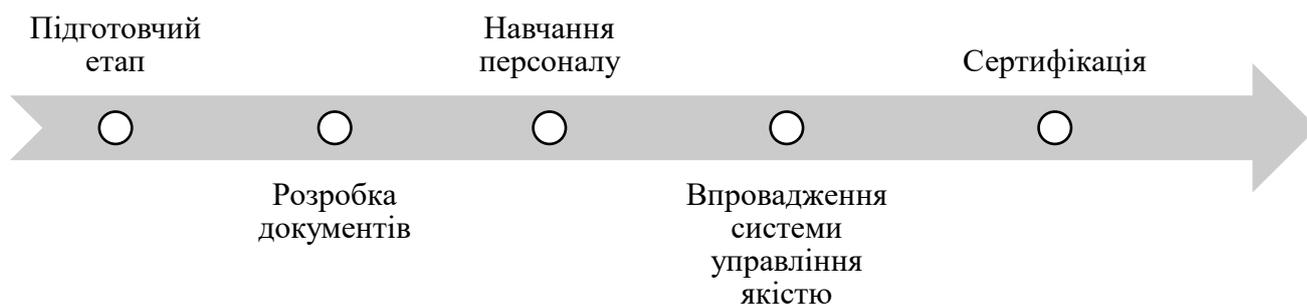

Рисунок 3.1 – Етапи впровадження стандартів ISO

1. Підготовчий етап включає в себе аналіз поточної системи управління якістю на підприємстві, ознайомлення з вимогами стандарту ISO 9001 та розробка плану впровадження і формування робочої групи для впровадження стандарту.

2. Розробка документів складається з створення політики та цілей в області якості, розроблення документації СУЯ, включаючи процедури, інструкції та робочі документи, а також впровадження процесного підходу до управління якістю.

3. Навчання персоналу являє собою проведення тренінгів, навчальних семінарів для працівників підприємства та ознайомлення персоналу з вимогами стандарту ISO 9001 та новими процедурами.

4. Впровадження системи управління якістю – це реалізація розроблених процедур та інструкцій на практиці, а також проведення внутрішніх аудитів для оцінки відповідності вимогам ISO 9001.

5. Сертифікація СУЯ є заключним етапом та складається із залучення незалежної сертифікаційної організації для проведення зовнішнього аудиту та отримання сертифіката відповідності ISO 9001.

НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Points) є системою, що дозволяє ідентифікувати, оцінювати та контролювати небезпечні фактори, які можуть впливати на безпеку харчової продукції. Основні принципи НАССР включають аналіз небезпечних факторів, визначення критичних контрольних точок (ККТ), встановлення критичних меж для кожної ККТ, моніторинг процедур, коригувальні дії, верифікацію системи та документацію [21].

Впровадження НАССР включає розробку плану НАССР, що охоплює всі етапи виробництва харчової продукції від отримання сировини до кінцевого споживання. Особлива увага приділяється підтриманню гігієнічних умов виробництва, контролю за дотриманням санітарних норм та вимог, а також навчання персоналу принципам НАССР.

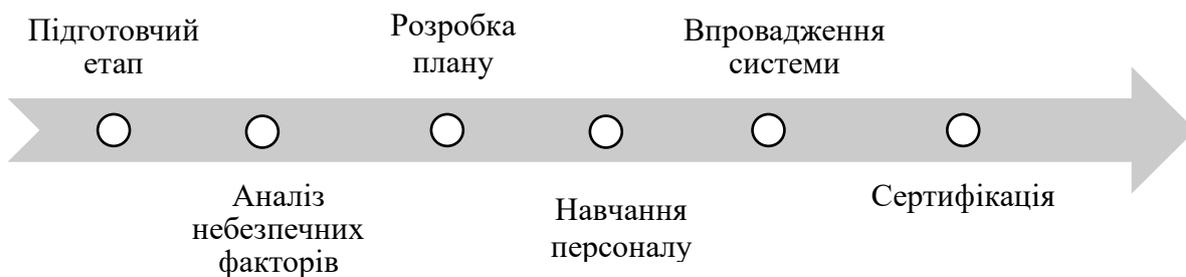

Рисунок 3.2 – Етапи впровадження системи НАССР

1. Підготовчий етап складається з ознайомлення з принципами НАССР та вимогами до безпеки харчової продукції і формування робочої групи для впровадження.

2. Аналіз небезпечних факторів: визначення потенційних небезпечних факторів на кожному етапі виробництва та оцінка ризиків та критичних контрольних точок (ККТ).

3. Розробка плану НАССР включає в себе встановлення критичних меж для кожної ККТ і розробку процедур моніторингу та коригувальних дій.

4. Навчання персоналу являє собою проведення навчання персоналу принципам НАССР та гігієнічним вимогам та ознайомлення працівників з планом та процедурами контролю.

5. Впровадження системи – це реалізація плану НАССР на виробництві та постійний моніторинг та оцінка ефективності системи.

6. Сертифікація НАССР – це заключний етап, який складається із проведення зовнішнього аудиту незалежною сертифікаційною організацією та отримання сертифіката відповідності НАССР.

Розглянемо економічні та організаційні переваги впровадження стандартів ISO та НАССР [59]:

1. Підвищення якості продукції. Впровадження стандартів сприяє покращенню якості продукції, що підвищує задоволеність споживачів і знижує кількість рекламаций.

2. Зниження витрат. Оптимізація виробничих процесів та зменшення браку продукції дозволяє знизити витрати на виробництво.

3. Підвищення конкурентоспроможності. Сертифіковані системи управління якістю підвищують довіру споживачів та партнерів, що сприяє розширенню ринків збуту.

4. Відповідність законодавчим вимогам. Впровадження стандартів допомагає підприємствам дотримуватися вимог законодавства щодо безпеки та якості продукції.

5. Підвищення репутації підприємства. Наявність сертифікатів відповідності стандартам ISO та HACCP покращує імідж підприємства та підвищує його привабливість для інвесторів і партнерів.

Впровадження сучасних стандартів якості, таких як ISO та HACCP, є важливим кроком для промислових підприємств, що прагнуть підвищити якість своєї продукції та забезпечити її відповідність міжнародним вимогам. Це сприяє зниженню витрат, підвищенню конкурентоспроможності та зміцненню довіри споживачів. Систематичний підхід до впровадження стандартів, включаючи навчання персоналу та проведення внутрішніх аудитів, забезпечує стабільне функціонування систем управління якістю та безпекою харчових продуктів, що є запорукою успішного розвитку підприємства в умовах сучасного ринку.

Інноваційні методи і технології стають важливими інструментами для досягнення високих стандартів якості продукції, зниження витрат, підвищення ефективності виробництва та задоволення потреб споживачів. Розглянемо основні інноваційні методи та технології, що використовуються у системах управління якістю на промислових підприємствах.

Інноваційні методи управління якістю зображені на рисунку 3.3 [4].

1. Тотальне управління якістю (Total Quality Management, TQM). Тотальне управління якістю є системним підходом до управління підприємством, орієнтованим на постійне вдосконалення всіх процесів і залучення всіх співробітників до забезпечення якості продукції. Основні принципи TQM включають орієнтацію на клієнта, залучення працівників, процесний підхід, постійне вдосконалення та прийняття рішень на основі фактів.

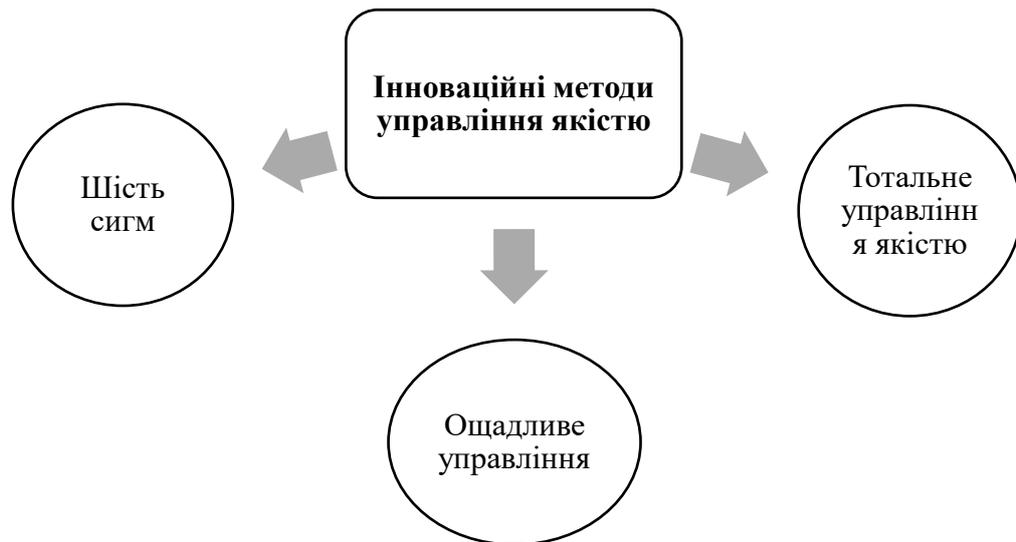

Рисунок 3.3 – Інноваційні методи управління якістю

2. Шість сигм (Six Sigma). Методологія Шість сигм спрямована на зниження рівня дефектів у процесах виробництва до мінімального рівня (3,4 дефекту на мільйон можливостей). Вона використовує статистичні інструменти для аналізу процесів, виявлення та усунення причин дефектів. Основними етапами впровадження Six Sigma є визначення, вимірювання, аналіз, поліпшення та контроль (DMAIC).

3. Ощадливе управління (Lean Management). Lean Management, або ошадливе управління, фокусується на усуненні всіх видів втрат у процесах виробництва та наданні максимального значення для споживачів. Основні принципи Lean Management включають ідентифікацію цінності з точки зору клієнта, визначення потоку створення цінності, забезпечення безперервного потоку, впровадження системи витягування та прагнення до досконалості.

Розглянемо інноваційні технології управління якістю (рис. 3.4) [49].

1. Інтернет речей (IoT) та промисловий інтернет речей (IIoT). Інтернет речей дозволяє підключати виробниче обладнання до мережі, що дає можливість отримувати дані в режимі реального часу та здійснювати віддалений моніторинг і управління процесами. IIoT дозволяє збирати дані з сенсорів та інших

Рисунок 3.4 – Інноваційні технології управління якістю

пристроїв, аналізувати їх за допомогою великих даних (Big Data) та приймати обґрунтовані рішення для покращення якості продукції.

2. Інтернет речей (IoT) та промисловий інтернет речей (IIoT). Інтернет речей дозволяє підключати виробниче обладнання до мережі, що дає можливість отримувати дані в режимі реального часу та здійснювати віддалений моніторинг і управління процесами. IIoT дозволяє збирати дані з сенсорів та інших пристроїв, аналізувати їх за допомогою великих даних (Big Data) та приймати обґрунтовані рішення для покращення якості продукції.

3. Доповнена реальність (AR) та віртуальна реальність (VR). Технології доповненої та віртуальної реальності дозволяють проводити навчання персоналу, симуляції виробничих процесів та візуалізацію даних у реальному часі. Це сприяє підвищенню ефективності навчання, зниженню кількості помилок та покращенню контролю якості.

4. Блокчейн. Технологія блокчейн дозволяє створювати незмінні та прозорі ланцюги постачання, що забезпечує відстеження продукції на всіх етапах її життєвого циклу. Це сприяє підвищенню довіри споживачів до якості продукції та знижує ризики фальсифікації.

5. Великі дані (Big Data) та аналітика. Аналіз великих обсягів даних дозволяє виявляти приховані закономірності, прогнозувати тенденції та

приймати обґрунтовані рішення для покращення якості продукції. Використання аналітичних інструментів дозволяє підприємствам швидко реагувати на зміни в умовах виробництва та ринку.

Впровадження інноваційних методів і технологій на промислових підприємствах відбувається поступово та включає декілька етапів (3.5). [49]

Рисунок 3.5 – Впровадження інноваційних методів і технологій на промислових підприємствах

1. Аналіз потреб підприємства. Перед впровадженням інноваційних методів і технологій необхідно провести аналіз потреб підприємства, визначити ключові процеси, які потребують вдосконалення, та оцінити готовність підприємства до змін.

2. Розробка стратегії впровадження. Стратегія впровадження повинна включати визначення цілей, розробку плану дій, залучення персоналу, забезпечення ресурсів та встановлення системи моніторингу та оцінки ефективності.

3. Навчання та залучення персоналу. Для успішного впровадження інноваційних методів і технологій необхідно провести навчання персоналу, залучити його до процесу впровадження та створити мотиваційну систему для підтримки ініціатив щодо покращення якості.

4. Постійне вдосконалення. Після впровадження інноваційних методів і технологій необхідно постійно моніторити їх ефективність, виявляти недоліки та вносити корективи для забезпечення безперервного вдосконалення системи управління якістю.

Інноваційні підходи, такі як TQM, Six Sigma, Lean Management, а також технології IoT, AR, VR, блокчейн та Big Data, дозволяють значно покращити якість продукції, знизити витрати та підвищити ефективність виробничих процесів. Для успішного впровадження необхідно проводити аналіз потреб підприємства, розробляти стратегії впровадження, навчати персонал та забезпечувати постійне вдосконалення системи управління якістю.

У сучасних умовах економічного розвитку та підвищення конкурентного тиску на ринку, промислові підприємства мають зосереджуватись на постійному вдосконаленні якості своєї продукції та послуг. Важливою складовою цього процесу є підвищення кваліфікації персоналу і розвиток культури якості. Ці заходи дозволяють підприємствам адаптуватися до змін ринкових умов, впроваджувати новітні технології і методи управління, а також підвищувати ефективність виробничих процесів. Далі розглянемо основні аспекти підвищення кваліфікації персоналу і розвиток культури якості на промислових підприємствах.

Процес підвищення кваліфікації персоналу починається з визначення потреб у навчанні. Це включає аналіз поточних знань та навичок працівників, а також визначення тих компетенцій, які необхідні для досягнення стратегічних цілей підприємства.

На основі проведеного аналізу розробляються програми навчання, які можуть включати внутрішні тренінги, зовнішні курси, семінари, майстер-класи, стажування та участь у конференціях. Програми навчання повинні бути орієнтовані на розвиток як технічних, так і управлінських навичок працівників.

Сучасні методи навчання включають використання електронних курсів, дистанційного навчання, симуляцій, тренінгів на робочому місці, наставництва та коучингу. Ці методи дозволяють підвищити ефективність навчального

процесу, забезпечити доступ до знань у зручний час та оптимізувати витрати на навчання.

Для оцінки ефективності навчання необхідно проводити регулярні перевірки знань та навичок працівників, аналізувати результати навчання та зворотний зв'язок від учасників програм. Це дозволяє вносити корективи в програми навчання та забезпечувати їх відповідність потребам підприємства.

Культура якості визначає ставлення працівників до якості продукції та процесів, а також їх готовність до постійного вдосконалення. Формування культури якості починається з визначення цінностей, принципів та норм поведінки, які підтримують високі стандарти якості.

Ключову роль у розвитку культури якості відіграє керівництво підприємства. Лідери повинні демонструвати прихильність до принципів якості, активно залучатися до процесів вдосконалення та мотивувати працівників до досягнення високих стандартів.

Впровадження систем управління якістю, таких як ISO 9001, сприяє формуванню культури якості на підприємстві. Ці системи встановлюють чіткі вимоги до процесів, стандартів та процедур, які забезпечують стабільну якість продукції.

Для підтримки культури якості необхідно впроваджувати системи мотивації та визнання досягнень працівників. Це можуть бути премії, бонуси, сертифікати, нагороди та інші форми заохочення, які стимулюють працівників до підвищення якості своєї роботи.

Підвищення кваліфікації персоналу та розвиток культури якості є взаємопов'язаними процесами. Навчання та розвиток персоналу сприяють формуванню культури якості, а сформована культура якості, у свою чергу, мотивує працівників до постійного вдосконалення та підвищення своєї кваліфікації.

Розвиток культури якості створює сприятливе середовище для навчання, де працівники розуміють важливість постійного вдосконалення та готові активно брати участь у навчальних програмах.

Впровадження сучасних інструментів контролю якості дозволяє забезпечити стабільну та високу якість продукції, знизити кількість дефектів та підвищити задоволеність споживачів. Розглянемо три основні інструменти контролю якості на рисунку 3.6. [84]

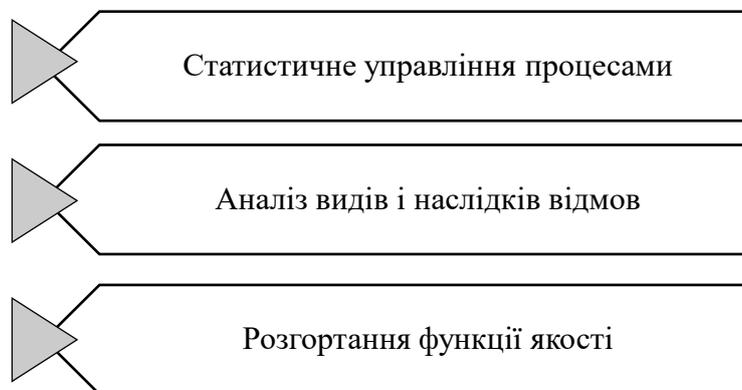

Рисунок 3.6 – Основні інструменти контролю якості

1. Статистичне управління процесами (SPC) є методом моніторингу та контролю виробничих процесів за допомогою статистичних методів. Основна мета SPC полягає у виявленні та усуненні варіабельності в процесах, що дозволяє підтримувати стабільну якість продукції.

SPC використовує різні статистичні інструменти, такі як контрольні карти, гістограми, діаграми Парето, діаграми причинно-наслідкових зв'язків (діаграми Ісікави) та діаграми розсіювання. Ці інструменти дозволяють аналізувати дані, виявляти тренди та аномалії у виробничих процесах.

Впровадження SPC починається з визначення критичних параметрів процесу, які потребують контролю. Далі, за допомогою статистичних методів, встановлюються контрольні межі та створюються контрольні карти для моніторингу цих параметрів. Важливою складовою впровадження SPC є навчання персоналу та забезпечення їх розуміння основних принципів та методів SPC.

2. Аналіз видів і наслідків відмов (FMEA) є систематичним підходом до ідентифікації та оцінки потенційних відмов у процесах або продукції, а також їх

наслідків. Основна мета FMEA полягає у зниженні ризиків шляхом розробки та впровадження коригувальних заходів.

Процес FMEA включає кілька етапів: ідентифікація можливих видів відмов, оцінка їх наслідків, визначення причин відмов, оцінка ймовірності виникнення відмов та визначення заходів для усунення або зниження ризиків. Результати FMEA документуються у спеціальних формах, які дозволяють систематизувати інформацію та полегшити прийняття рішень.

Для успішного впровадження FMEA необхідно створити міжфункціональні команди, які включають представників різних відділів підприємства. Це дозволяє забезпечити комплексний підхід до аналізу відмов та їх наслідків. Також важливо навчити персонал методам FMEA та забезпечити їх розуміння значущості цього інструменту для підвищення якості продукції.

3. Розгортання функції якості (QFD) є методом перетворення вимог споживачів у технічні характеристики продукції та виробничі процеси. Основна мета QFD полягає у забезпеченні відповідності продукції очікуванням споживачів та підвищенні їх задоволеності.

Процес QFD включає кілька етапів: збір вимог споживачів, визначення технічних характеристик продукції, розробка матриць відповідності (наприклад, "будинки якості"), аналіз конкурентів та визначення пріоритетів для вдосконалення продукції. QFD дозволяє систематизувати та структурувати інформацію про вимоги споживачів, що сприяє більш ефективному прийняттю рішень.

Впровадження QFD починається з визначення вимог споживачів шляхом проведення опитувань, інтерв'ю, аналізу відгуків тощо. Далі створюються міжфункціональні команди, які займаються розробкою та аналізом матриць відповідності. Важливим аспектом впровадження QFD є навчання персоналу методам QFD та забезпечення їх активної участі у цьому процесі.

Комплексне використання цих інструментів дозволяє підприємствам досягати високих стандартів якості, знижувати витрати та підвищувати конкурентоспроможність на ринку.

Використання ІТ для моніторингу і аналізу якості продукції дозволяє підприємствам збільшити ефективність виробничих процесів, зменшити кількість дефектів, а також підвищити задоволеність споживачів [59].

Розглянемо види інформаційних технологій для моніторингу і аналізу якості (рис.3.7):

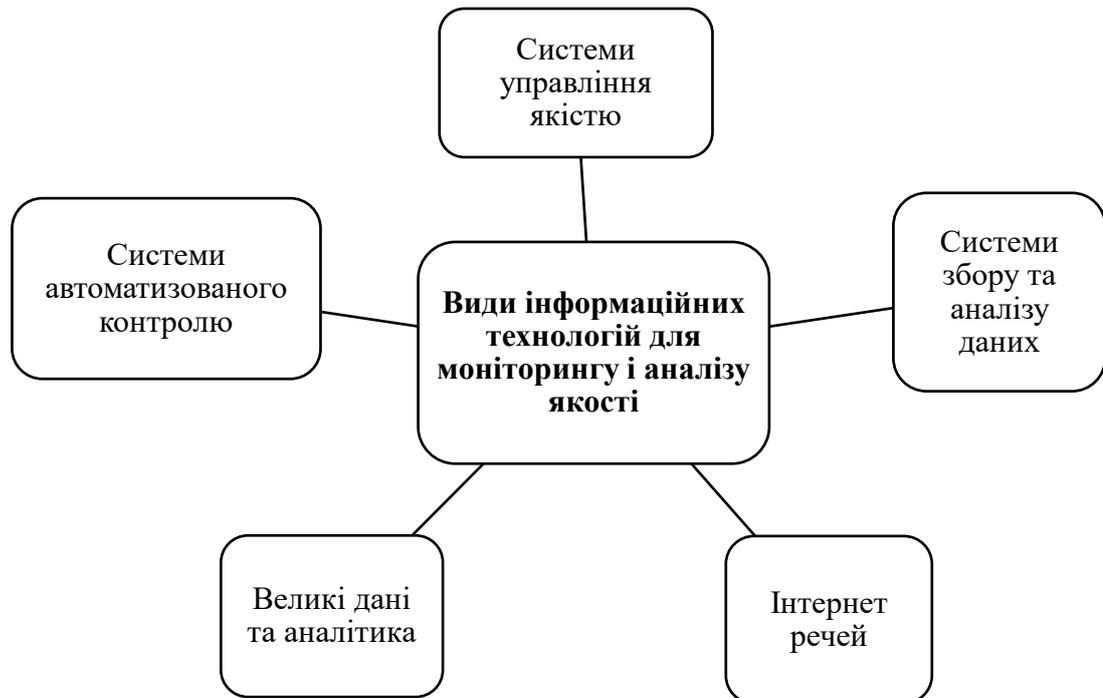

Рисунок 3.7 – Види інформаційних технологій для моніторингу і аналізу якості

1. Системи управління якістю (QMS). Системи управління якістю (Quality Management Systems, QMS) забезпечують інтеграцію всіх аспектів управління якістю в єдину платформу. Вони дозволяють автоматизувати процеси управління якістю, включаючи документування, контроль, моніторинг і аналіз.

2. Системи збору та аналізу даних. Системи збору та аналізу даних включають використання різноманітних датчиків, програмного забезпечення для збору даних, а також аналітичних інструментів для їх обробки та аналізу. Це дозволяє в режимі реального часу отримувати інформацію про якість продукції та виробничих процесів.

3. Інтернет речей (IoT). Інтернет речей (Internet of Things, IoT) дозволяє підключати до мережі різні виробничі пристрої та датчики, що забезпечує постійний моніторинг параметрів якості. IoT дозволяє збирати великі обсяги даних і забезпечувати їх оперативну обробку.

4. Великі дані (Big Data) та аналітика. Використання технологій великих даних (Big Data) дозволяє обробляти великі обсяги інформації, яка надходить з різних джерел. Аналітичні інструменти дозволяють виявляти тренди, аномалії та залежності, що сприяє підвищенню якості продукції.

5. Системи автоматизованого контролю. Системи автоматизованого контролю (Automated Inspection Systems) використовують роботизовані та автоматизовані пристрої для перевірки якості продукції на різних етапах виробництва. Це дозволяє зменшити вплив людського фактора та підвищити точність контролю.

Використання інформаційних технологій для моніторингу якості [79].

Завдяки використанню датчиків та IoT, підприємства можуть здійснювати моніторинг параметрів якості в режимі реального часу. Це дозволяє оперативно виявляти відхилення від встановлених стандартів та вживати коригувальні заходи.

Використання інформаційних технологій дозволяє створювати наочні та зручні для розуміння візуалізації даних. Це можуть бути графіки, діаграми, інформаційні панелі (dashboards), які показують поточний стан якості продукції та процесів.

Інформаційні системи дозволяють інтегрувати дані з різних джерел (виробниче обладнання, системи управління, зовнішні бази даних) в єдину систему. Це забезпечує повну картину стану якості на підприємстві.

Щоб значно покращити систему якості продукції необхідно робити ретельний аналіз даних для підвищення якості:

– аналіз великих даних дозволяє виявляти основні причини виникнення дефектів та відхилень у процесах. Це дозволяє підприємствам вживати проактивних заходів для їх усунення.

– використання методів машинного навчання та прогнозої аналітики дозволяє передбачати можливі проблеми з якістю продукції на основі історичних даних. Це сприяє запобіганню дефектам та підвищенню стабільності виробничих процесів.

– аналіз даних дозволяє виявляти можливості для оптимізації виробничих процесів, зниження витрат та підвищення ефективності. Це включає оптимізацію параметрів процесів, використання матеріалів та ресурсів.

Розглянемо переваги використання інформаційних технологій в системі якості продукції (рис.3.8).

Рисунок 3.8 – Переваги використання інформаційних технологій

1. Підвищення ефективності виробничих процесів. Інформаційні технології дозволяють автоматизувати багато аспектів управління якістю, що знижує витрати часу та ресурсів на контроль та аналіз.

2. Поліпшення точності та надійності даних. Використання автоматизованих систем та датчиків зменшує ймовірність помилок, пов'язаних з людським фактором, та підвищує точність даних.

3. Оперативне виявлення та усунення проблем. Моніторинг у режимі реального часу та аналітичні інструменти дозволяють оперативно виявляти та усувати проблеми з якістю продукції, що знижує кількість дефектів та втрат.

4. Підвищення задоволеності споживачів. Висока та стабільна якість продукції сприяє підвищенню задоволеності споживачів, що в свою чергу підвищує конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Застосування інформаційних технологій для моніторингу і аналізу якості продукції є важливим інструментом для підвищення ефективності виробничих процесів та забезпечення високих стандартів якості. Використання систем управління якістю, систем збору та аналізу даних, Інтернету речей, великих даних та автоматизованих систем контролю дозволяє підприємствам оперативно реагувати на відхилення, оптимізувати процеси та підвищувати задоволеність споживачів. Інтеграція цих технологій у виробничі процеси сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства та забезпечує його конкурентоспроможність на ринку.

3.2. Рекомендації по впровадженню системи управління якістю продукції в ПП «АРЕАЛ»

Система управління якістю є важливим елементом успішної діяльності будь-якого підприємства, включаючи приватне підприємство «АРЕАЛ». Впровадження СУЯ дозволяє підвищити ефективність виробничих процесів, зменшити кількість дефектів продукції та підвищити задоволеність клієнтів.

Розглянемо рекомендовані кроки до успішного впровадження системи управління якістю на рисунку 3.9. [60]

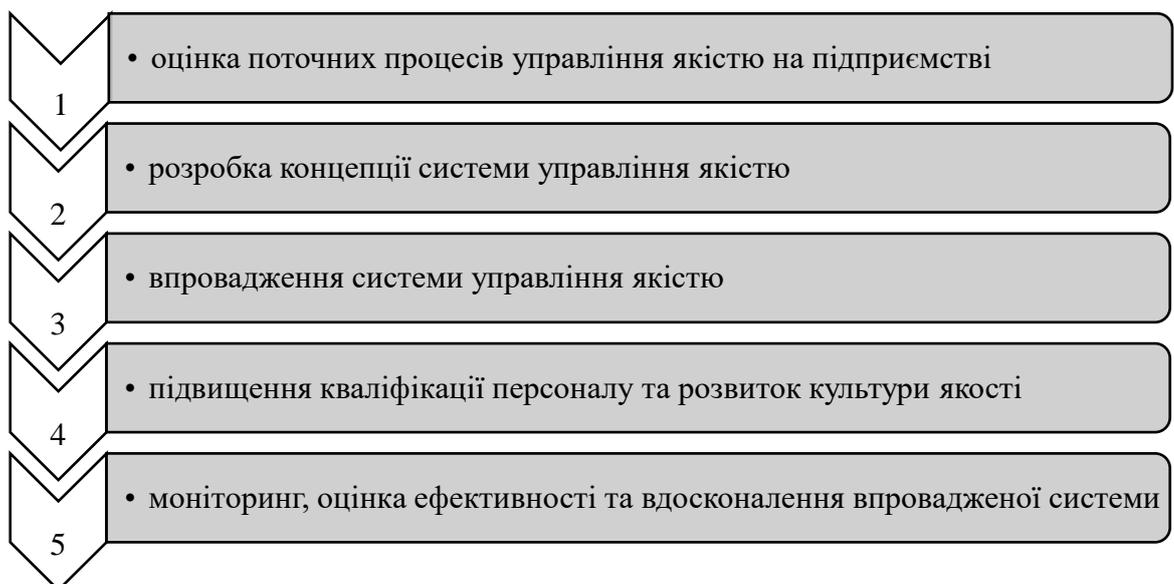

Рисунок 3.9 – Кроки до успішного впровадження СУЯ

Першим кроком до успішного впровадження СУЯ є оцінка поточних процесів управління якістю на підприємстві. Це включає аналіз існуючих процедур контролю якості, використаних технологій та методів, а також оцінку відповідності продукції встановленим стандартам.

На основі проведеного аналізу необхідно виявити основні проблеми та недоліки в системі управління якістю. Це можуть бути неефективні процедури контролю якості, відсутність сучасних технологій моніторингу та аналізу, недостатня кваліфікація персоналу або відсутність мотиваційних програм.

Другим кроком є розробка концепції системи управління якістю, тобто:

1. Визначення ключових елементів системи управління якістю. Основні елементи СУЯ включають політику якості, цілі в сфері якості, процедури контролю якості, систему збору та аналізу даних, а також інструменти моніторингу та управління якістю.

2. Вибір стандартів якості для впровадження. Рекомендується впровадження міжнародних стандартів якості, таких як ISO 9001, що забезпечують системний підхід до управління якістю та допомагають встановити високі стандарти на всіх етапах виробничого процесу.

3. Формування політики та цілей у сфері якості. Політика якості повинна відображати прагнення підприємства до досягнення високих стандартів якості, задоволення потреб клієнтів та постійного вдосконалення. Цілі в сфері якості повинні бути конкретними, вимірюваними, досяжними, релевантними та обмеженими у часі (SMART).

Третім кроком є впровадження системи управління якістю, який є досить об'ємним та складним. Для кращого розуміння, поділимо цей крок на три етапи:

1. Підготовчий етап.

Важливим першим кроком на цьому етапі є формування команди, відповідальної за впровадження СУЯ. Ця команда повинна включати представників різних відділів підприємства, зокрема виробництва, контролю якості, IT та HR. Команда має мати чітко визначені обов'язки та повноваження для ефективного впровадження системи.

Також на цьому етапі необхідно провести оцінку необхідних ресурсів для впровадження СУЯ, включаючи фінансові, людські та технологічні ресурси. Важливо розробити детальний бюджет, який враховує всі можливі витрати, пов'язані з впровадженням системи.

2. Етап розробки.

Цей етап включає створення документації, яка описує всі процедури, процеси та стандарти, що будуть використовуватися в СУЯ. Документація повинна бути зрозумілою та доступною для всіх працівників підприємства.

Потім необхідно встановити систему збору даних про якість продукції та виробничі процеси, а також розробити методи їх аналізу. Це дозволить своєчасно виявляти проблеми та вживати відповідних заходів для їх усунення.

А також організувати проведення регулярних внутрішніх аудитів, які дозволяють оцінити відповідність системи встановленим стандартам та виявити можливості для вдосконалення.

3. Етап впровадження.

На цьому етапі здійснюється безпосереднє впровадження СУЯ у виробничі процеси. Важливо забезпечити належну інтеграцію системи в усі аспекти діяльності підприємства.

Використання інформаційних технологій забезпечать постійний моніторинг якості продукції. Використання спеціалізованих програм та систем дозволяє здійснювати моніторинг в режимі реального часу та оперативно реагувати на виявлені відхилення.

Для забезпечення ефективного контролю якості необхідно призначити відповідальних осіб на кожному етапі виробництва. Це дозволить забезпечити належне виконання процедур контролю та своєчасне виявлення та усунення недоліків.

Наступним, четвертим кроком є підвищення кваліфікації персоналу та розвиток культури якості. Від компетентності та залученості працівників залежить ефективність системи управління якістю. Нижче розглянемо основні складові цього процесу (рис. 3.10) [34].

Рисунок 3.10 – Основні складові підвищення кваліфікації персоналу та розвиток культури якості

1. Важливою складовою є організація регулярних тренінгів та навчальних програм, адже вона сприяє постійному підвищенню професійного рівня працівників. Це дозволяє їм освоювати нові технології, методи контролю якості та відповідати сучасним вимогам ринку.

Спочатку потрібно визначити потребу в навчанні, тобто здійснити оцінку поточного рівня знань і навичок працівників та визначити конкретні напрямки, де необхідне додаткове навчання.

Потім потрібно розробити навчальні програми: створити програми, орієнтовані на специфіку виробничих процесів підприємства, співпрацювати із зовнішніми тренерами та навчальними центрами для забезпечення високої якості навчання. А також регулярно проводити тренінги, семінари та практичні заняття і використовувати інтерактивні методи навчання для кращого засвоєння матеріалу.

Наприкінці навчання здійснити оцінку ефективності навчання, отримати зворотний зв'язок від учасників навчання та оцінити результати тренінгів через продуктивність працівників та якість продукції.

2. Наступною складовою є мотиваційні програми для стимулювання та заохочення працівників до дотримання високих стандартів якості та постійного вдосконалення.

Спочатку потрібно розробити систему мотивації, тобто визначити критерії оцінки якості роботи працівників та встановити конкретні винагороди за досягнення високих показників якості.

Потім впровадити матеріальну систему бонусів та премій за відмінну якість роботи та програми фінансового заохочення для працівників, які пропонують ефективні рішення для покращення якості.

Важливо також створити нематеріальну мотивація, яка включає в себе визнання заслуг працівників через публічне оголошення та нагороди і організацію конкурсів на краще впровадження ідей щодо покращення якості.

Створити кар'єрний розвиток, щоб надати можливості для професійного зростання працівників, включивши програми наставництва та розвитку лідерських якостей.

3. Останньою складовою є корпоративна культура, орієнтована на якість, сприяє тому, що всі працівники підприємства розуміють важливість якості та активно працюють над її забезпеченням.

Спочатку потрібно визначити цінності та принципи системи якості продукції на підприємстві, тобто сформулювати ключові цінності підприємства, які підкреслюють важливість якості, а потім розробити та впровадити політику якості, яка є зрозумілою та прийнятною для всіх працівників.

Здійснювати регулярне інформування працівників про досягнення та проблеми у сфері якості, щоб викликати заохочення до відкритої комунікації та обміну ідеями щодо покращення якості.

Дуже важливим є активна участь керівників у процесах забезпечення якості та демонстрація особистого прикладу у дотриманні стандартів якості. А також організація корпоративних заходів, спрямованих на зміцнення командного духу та підвищення відповідальності за якість і підтримка соціальних ініціатив, пов'язаних з якістю продукції та екологічними аспектами виробництва.

Отже, підвищення кваліфікації персоналу та розвиток культури якості є невід'ємною частиною впровадження системи управління якістю. Регулярні тренінги, мотиваційні програми та формування корпоративної культури, орієнтованої на якість, забезпечують високий рівень залученості працівників та ефективне функціонування СУЯ. Це, у свою чергу, сприяє покращенню якості продукції, підвищенню конкурентоспроможності підприємства та його стійкому розвитку на ринку.

Заключним, п'ятим кроком є моніторинг, оцінка ефективності та вдосконалення впровадженої системи, яка включає в себе:

1. Розробка метрик та показників для оцінки ефективності СУЯ, таких як рівень дефектів, час на виконання процесів, задоволеність клієнтів тощо.

2. Проведення регулярних аудитів системи управління якістю. Регулярні аудити дозволяють оцінити відповідність системи встановленим стандартам та виявити можливості для вдосконалення.

3. Аналіз результатів аудиту та впровадження коригувальних заходів для усунення виявлених недоліків та підвищення ефективності СУЯ.

4. Оцінка можливостей для подальшого вдосконалення системи. Постійний аналіз системи управління якістю для виявлення нових можливостей для вдосконалення.

5. Впровадження нових технологій та інноваційних підходів для підвищення ефективності управління якістю.

6. Поширення встановлених стандартів якості на нові продукти та процеси для забезпечення стабільної високої якості у всіх аспектах діяльності підприємства.

Система управління якістю на підприємстві є багатокроковим процесом, що включає підготовку, розробку, впровадження, моніторинг та постійне вдосконалення. Кожен з етапів має важливе значення для досягнення високих стандартів якості та задоволення вимог споживачів. Використання сучасних інструментів контролю якості та розвиток культури якості серед персоналу

сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства та його стабільному розвитку на ринку.

Впровадження системи управління якістю продукції в ПП «АРЕАЛ» є важливим кроком для забезпечення високих стандартів якості, підвищення ефективності виробничих процесів та задоволення потреб клієнтів. Рекомендації, представлені у цій роботі, спрямовані на створення ефективної та інтегрованої системи управління якістю, що відповідає сучасним вимогам та стандартам.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Якість продукції є ключовим фактором успіху будь-якого підприємства, який визначає задоволеність споживачів та конкурентоспроможність на ринку. Поняття якості охоплює відповідність продукції встановленим стандартам, очікуванням споживачів та вимогам безпеки.

В даній кваліфікаційній роботі детально розглянуто різноманітні аспекти управління якістю продукції, починаючи з базових понять і закінчуючи конкретними рекомендаціями щодо впровадження системи управління якістю на прикладі ПП «АРЕАЛ».

В роботі були виконані наступні завдання:

- досліджено економічне поняття та підходи до визначення якості продукції як об'єкта управління;

Якість продукції є однією з основних характеристик, що визначає успіх підприємства, рівень задоволеності споживачів та його конкурентоспроможність на ринку. Усвідомлення цього поняття є основою для розробки ефективних стратегій управління якістю на підприємстві.

Якість продукції – це сукупність властивостей та характеристик продукту, що визначають його здатність відповідати встановленим або передбачуваним потребам споживачів. Це поняття охоплює широкий спектр аспектів, від технічних характеристик до естетичних та функціональних особливостей продукції.

Підходи до визначення якості продукції включають орієнтований на споживача, технічний, процесний та економічний. Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки. Вибір конкретного підходу залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів, таких як тип продукції, вимоги ринку, стратегія підприємства та наявні ресурси. Комбінування цих підходів може допомогти підприємствам досягти найвищої якості продукції та максимально задовольнити потреби споживачів.

– вивчено фактори, що впливають на якість продукції, та наслідки її покращення;

Фактори, що впливають на якість продукції, можна класифікувати на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх факторів належать технології виробництва, матеріали, а також кваліфікація і мотивація персоналу. Зовнішні фактори включають ринкові вимоги, законодавчі норми та конкурентне середовище.

– охарактеризовано сутність та складові системи управління якості продукції;

Система управління якістю продукції є важливим елементом успішного функціонування сучасного підприємства. Її основне завдання — забезпечити високу якість продукції, задоволення потреб споживачів та підвищення ефективності виробничих процесів. Основні принципи СУЯП, такі як орієнтація на споживача, лідерство, залучення працівників, процесний підхід, безперервне вдосконалення, прийняття рішень на основі фактів та взаємовигідні відносини з постачальниками, формують основу для створення ефективної та результативної системи управління якістю.

– визначено вплив якості продукції на забезпечення конкурентоспроможності підприємства;

Вплив якості на конкурентоспроможність підприємства є значним, оскільки висока якість продукції сприяє зниженню витрат та збільшенню продажів. Оцінка ефективності системи управління якістю дозволяє виявляти недоліки та вдосконалювати процеси, забезпечуючи тим самим підвищення загальної продуктивності підприємства.

– оцінено стан та перспективи розвитку олійної промисловості в Україні;

Олійна промисловість в Україні має значний потенціал для розвитку, але стикається з низкою проблем, що потребують вирішення. Серед ключових напрямків для підвищення конкурентоспроможності галузі — покращення якості сировини, зниження витрат, впровадження новітніх технологій та сталих

методів виробництва. Розвиток експортного потенціалу та диверсифікація продукції також відіграють важливу роль у забезпеченні стабільного зростання та економічної ефективності підприємств олійної промисловості.

– охарактеризовано організаційно-правові основи функціонування підприємства;

Приватне підприємство «АРЕАЛ» є юридичною особою, що функціонує на підставі законодавства України у приватній формі власності. Воно є самостійним суб'єктом господарювання, заснованим відповідно до законодавства України, та володіє повною юридичною автономією, включаючи власний баланс, основні засоби та оборотні кошти. Підприємство має право відкривати рахунки в банках, використовувати круглу печатку та інші штампи з назвою. Здійснюючи найм працівників, підприємство укладає трудові договори згідно з трудовим та цивільним законодавством України. Засноване у 2000 році, підприємство виконує широкий спектр діяльності, основним з яких є ведення сільськогосподарського виробництва, переробка сільськогосподарської продукції, виробництво олії та здійснення торгівельної діяльності у всіх видах, дозволених законодавством України.

– проведено аналіз фінансово-економічних показників діяльності підприємства;

Сукупний капітал підприємства в 2022 році склав 10 381,55 тис. грн., що відзначається значним зростанням порівняно з 2020 роком, коли цей показник становив 3 590,1 тис. грн. Це свідчить про дуже позитивні динаміки у фінансовому стані підприємства, а саме про збільшення сукупного капіталу на 6 791,450 тис. грн. або на 189,17%. Також, порівняно з 2021 роком, коли сукупний капітал становив 5 051,5 тис. грн., спостерігається позитивний тенденційний ріст на 5 330,050 тис. грн. або на 105,514%.

З огляду на власний капітал, він також відзначається ростом у 2022 році порівняно з 2020 роком. Власний капітал становив 739,850 тис. грн. в 2020 році і 1 109,7 тис. грн. у 2022 році, що відповідає збільшенню на 369,850 тис. грн. або

на 49,9%. Проте, порівняно з 2021 роком, коли власний капітал склав 1 749,5 тис. грн., відбулося зменшення на 639,8 тис. грн. або на 36,57%.

Аналіз фінансового стану підприємства "АРЕАЛ" за 2020-2022 роки вказує на значне покращення фінансової стійкості. Сукупний капітал та чистий дохід значно зросли, що свідчить про ефективну роботу у сфері виробництва та продажу продукції. Збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції підтверджує успішну діяльність підприємства. Однак, слід враховувати зменшення фондоозброєності працівників та зростання зносу основних фондів, що вимагають уваги для оптимізації ресурсів та обслуговування основних засобів задля підтримки подальшого зростання підприємства. Аналіз рентабельності показує різні тенденції: зниження рентабельності продажу та активів, але значне підвищення рентабельності власного капіталу, що може бути результатом ефективного фінансового управління підприємством.

– досліджено стан охорони праці на підприємстві;

Охорона праці на ПП «АРЕАЛ» спрямована на забезпечення безпеки та здоров'я працівників. Незважаючи на існуючі проблеми, підприємство впроваджує заходи з підвищення рівня охорони праці, включаючи навчання, медичні огляди та оцінку ризиків. Впровадження та покращення цих заходів дозволить забезпечити безпечні умови праці та підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку.

– розроблено напрямки вдосконалення системи управління якістю на промисловому підприємстві;

Впровадження ефективної системи управління якістю на підприємстві сприяє підвищенню його конкурентоспроможності, зменшенню витрат, підвищенню задоволеності клієнтів та поліпшенню загальної економічної ефективності. Рекомендації, які були представлені в кваліфікаційній роботі, забезпечують системний підхід до управління якістю, що включає розробку політики якості, впровадження сучасних стандартів та інноваційних технологій, а також постійний моніторинг та вдосконалення процесів.

– надано конкретні рекомендації щодо впровадження СУЯ, включаючи етапи підготовки, розробки та впровадження, інструменти контролю якості, підвищення кваліфікації персоналу, а також моніторинг і оцінку ефективності системи.

В результаті, ПП «АРЕАЛ» зможе значно покращити якість своєї продукції, зміцнити свою позицію на ринку та забезпечити стабільний розвиток у майбутньому.